

ŠUMARSKI LIST

(REVUE FORESTIÈRE)

SADRŽAJ (SOMMAIRE):

Ing. R. Fantoni: Traktor puzavac u šumarstvu (Le tracteur à chenilles) — Jugosl. tržište drveta (Marché au bois Yougoslave) — Saopćenja (Miscellanées) — Literatura (La littérature) — Iz Udruženja (Affaires de l'Union) — Personalia — Oglasni (Annonces).

ŠUMARSKI LIST

IZDAJE JUGOSLOVENSKO ŠUMARSKO UDRUŽENJE

Ureduje redakcionalni odbor

Glavni i odgovorni urednik: profesor dr. Antun Levaković

ŠUMARSKI LIST

izlazi svakog prvog u mjesecu na 2—4 štampana arka

Članovi REDOVNI J. S. U. dobivaju ga besplatno nakon podmirenja članskog godišnjeg doprinosa od 100 Din.

Članovi POMAGACI a) kategorije plaćaju godišnje: 50 Din.

b) " " " 100 Din.

Članovi UTEMELJITELJI i DOBROTVORI dobivaju ga nakon jednokratnog doprinosa od 2000 odnosno 3000 Din.

Preplata za nečlanove iznosi godišnje 100 Din.

CLANARINA I PREPLATA SE SALJU na ček J. S. U. 34.293 ili na adresu Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja: Zagreb, Vukotinovićeva ulica 2.

UREDNIŠTVO I UPRAVA nalazi se u Šumarskom domu Zagreb, Vukotinovićeva ulica 2. Telefon 64-73.

ZA OGLASE PLAĆA SE:

ZA STALNE oglase (Inserate) kao i za dražbene oglase:

$\frac{1}{2}$ strana 500 (petstočetna) Din — $\frac{1}{4}$ strane 175 (stosedamdesetpet) Din.

$\frac{1}{2}$ strane 300 (tristotina) Din — $\frac{1}{4}$ strane 90 (devedeset) Din.

Kod trokratnog oglašavanja daje se 15%, kod šestkratnog 30%, kod dvanaestkratnog 50% popusta.

Sakupljači oglasa dobivaju nagradu.

UPRAVA.

GOSPODI SARADNICIMA

Da bi se uredivanje Šumarskog Listak moglo provesti što lakše i brže, upravljamo ovu molbu gospodi saradnicima.

CLANCI neka obraduju što savremenije teme, u prvom redu praktična pitanja, Teorijski radovi dobro su nam došli. Svakom originalnom članku neka se po mogućnosti priloži kratak resumé u francuskom jeziku. — Za svaki prevod treba pribaviti dozvolu autora. — Dobro su nam došle sitne vijesti o svim važnijim pitanjima i dogadjajima u vezi za šumarstvom. — RUKOPISI neka su pisani što čitljivije. Pisati treba samo na neparnim stranicama. S desne ivice svake stranice treba ostaviti prazan prostor od tri prsta širine. Rečenice treba da su kratke i jasne. Izbor dijalektika i pisma prepušten je piscu. Rukopisi se štampaju onim dijalektom i pismom, kojim su napisani, ukoliko autor izrično ne traži promjenu. — SLIKE, u prvom redu dobiti pozitivi na glatkom papiru, neka ne budu nijepilene u tekst već zasebno. Ako se šalju negativi, treba ih zapakovati u čvrste kutije. — CRTEZI neka budu izvedeni isključivo tušem na bijelom risačem papiru. Mjerilo na kartama treba označiti samo olovkom. — HONORARI za originalne članke 60 Din. za prevode 30 Din. po štampanoj stranici. — SEPARANTNI OTISCI moraju se zasebno naručiti. Trošak snosi pisac. — Oglase, lične i društvene vijesti treba slati Upravi, a ne Uredništvu.

UREDNIŠTVO.

REVUE FORESTIÈRE

POUR LES AFFAIRES FORESTIÈRES, DE L'INDUSTRIE ET DU
COMMERCE DES BOIS.

Rédigée par le Comité de Rédaction

Rédacteur en chef: Prof. dr. Ant. Levaković

Edition de l'Union Forestière Yougoslave 2, Rue Vukotinović Zagreb,
Yugoslavie. — Parait chaque mois. Conditions de l'abonnement pour
l'étranger Din 120 par an. — Résumés en langue française.

ŠUMARSKI LIST

GOD. 55.

JUNI

1931.

Prof. Ing. R. FANTONI (ZAGREB) :

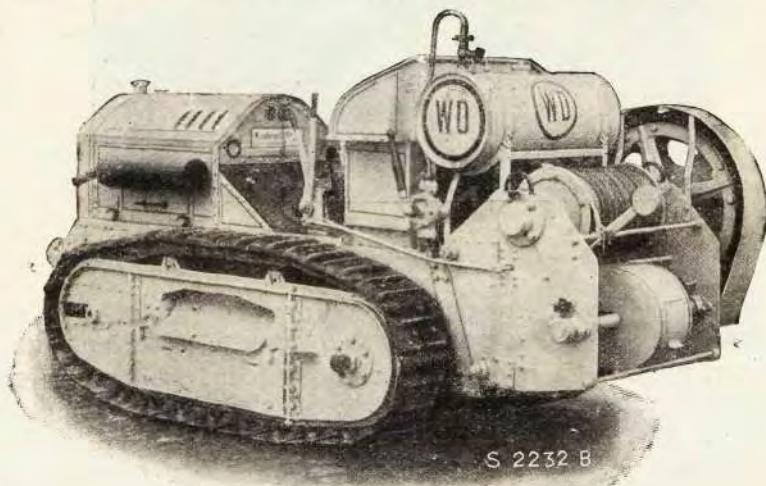
TRAKTOR PUZAVAC U ŠUMARSTVU

(LE TRACTEUR À CHENILLES)

Traktor je mašina uredena, da se giblje svojom snagom i da vuče različite strojeve i predmete kao na pr. plug, kola, trupce, kosilice i t. d. Osim za vuču, dok se traktor giblje, ureden je pretežni dio traktora i za pogon raznih strojeva pomoću remenice i remena kao na pr. vršalice, pile i t. d. Traktori, koji se upotrebljuju u šumi imaju redovno još i vitlo za vučenje tereta, dok traktor stoji na jednom mjestu. Vitlo se kod nekih traktora može skinuti kada se s njime ne radi.

Traktori imaju motor s nutarnjim izgaranjem goriva (eksplozionim motorom), pa se redovno samo mašine s takovim pogonom nazivaju traktorima, dočim se mašine za vuču na cesti i na polju s drugim pogonskim strojevima redovno ne zovu traktori.

Za poljoprivredu služi pretežno traktor s kotačima, dočim se za radnju u šumi ponajviše upotrebljuje traktor puzavac (sl. 1).

Slika 1.

U poljoprivredi su traktori vrlo prošireni i sve više se šire. Na pr. u Ujedinjenim Sjevero-Američkim državama bilo je godine 1926. 500.000 traktora u upotrebi, a godine 1930. već preko 950.000. U šumi se traktori još relativno malo rabe, ali se pomalo njihova upotreba proširuje. Budući je traktor puzavac sve sjegurnija, pouzdanija i savršenija mašina, proširiti će se njegova upotreba naročito za iskorišćivanje velikih šumskih kompleksa u teško pristupačnim predjelima.

Traktori puzavci gradili su se za vrijeme svjetskog rata kao tankovi. Tek poslije rata počeli su služiti također za poljoprivrednu, šumarstvo i druge upotrebe.

Traktor puzavac ima umjesto kotača od prilike 30 cm široke člankovite lance, koji su oviti na lančane točkove. Okretanjem lančanih točkova okreće se i lanci. Lanci leže na velikoj površini na tlu i zbog toga se teret traktora razdijeli na veliku površinu, pa je specifički tlak na površinu tla, t. j. tlak na cm^2 malen. Specifički tlak na tlo kod traktora puzavca iznaša po prilici 0,5 do 3,0 kg na 1 cm^2 . Kod traktora s kotačima iznaša specifički tlak već prema konstrukciji oko 5 do 10 kg/cm², a za konjsko kopito 10 do 15 kg/cm². Pošto lanci, koji se gibaju na tlu imaju veliku površinu i shodna hvatala, prouzrokuju veliku adheziju pa se može snaga traktora dobro iskoristiti. Poradi malog specifičkog tlaka, dovoljnog trenja na tlu i svrsi shodne konstrukcije mogu se traktori puzavci gibati i vući terete na lošim mekanim šumskim putevima, a čak i tamo gdje nema puteva, prelaziti preko graba i t. d. (sl. 2) i (sl. 3).

Slika 2.

Na slici 2 vidi se traktor puzavac kako prelazi preko strmog kamenitog terena, a na slici 3 dva traktora, kako prelaze preko potoka.

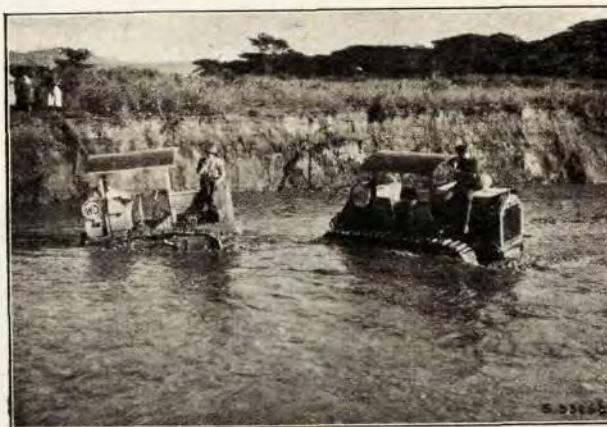
Traktori puzavci za upotrebu u poljoprivredi i šumarstvu grade se sa snagom motora od oko 25 do 50 ef. K. S. (efektivnih konjskih snaga).

Traktori su redovno tako građeni, da mogu napred voziti sa tri brzine, a natraške s jednom brzinom. Najmanja brzina traktora puzavca za upotrebu u šumi za vožnju napred treba da je što manja, oko 2 km/h (kilometra na sat), jer se s malom brzinom polučuje najveća sila za vuču, koja je naročito potrebna na strminama, vrlo lošim putevima i t. d. Najveća

brzina je oko 10 km/h. Vožnja natraške je svakako potrebna za vanredne slučajeve.

Snaga motora kako je i poslije navedeno, prenosa se s glavne osovine motora na lance, koji se gibaju po tlu. Predmet, koji se vuče prikopča se na poteznici traktora. Za vuču je poradi toga od važnosti snaga, koja se očituje na poteznici. Efektivna snaga motora t. j. snaga, koja se očituje na glavnoj osovini motora, mora biti za toliko veća od snage na poteznici, koliko je snage potrebno za vlastito gibanje cijele mašine i koliko se izgubi prijenosom snage od glavne osovine motora na poteznici. Efektivna snaga $N_e = N_p + N_v + N_g$; N_p je snaga na poteznici, N_v je snaga za vlastito gibanje mašine, N_g je snaga utrošena na gubitke prijenosom s glavne osovine motora na poteznici. Omjer, između snage na poteznici i efektivne snage motora zove se korisni učinak traktora $\eta = \frac{N_p}{N_e}$; $N_p = \eta N_e$.

Korisni učinak traktora mijenja se u širokim granicama, a zavisi o konstrukciji mašine, stanju tla i usponu tla na kojem se traktor giblje, i o tomu, kojom se brzinom traktor giblje. Za horizontalno tlo je korisni učinak $\eta = 0,5$ do 0,7. Neke tvrtke označuju na pr. snagu traktora sa 15 — 30 K S, što znači, da je 15 K S snaga na poteznici, a 30 K S da je

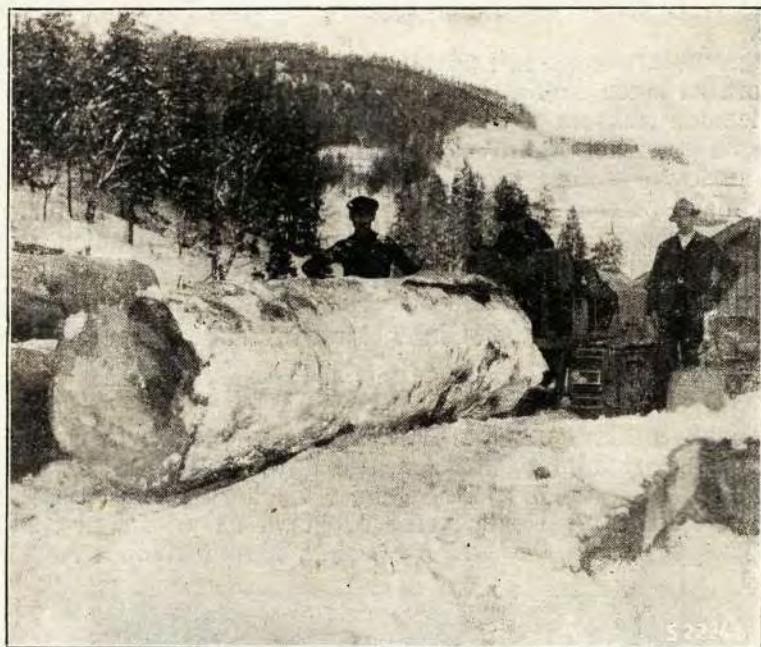

Slika 3.

efektivna snaga motora. Taj omjer odgovara korisnom učinku traktora od 0,5. Neke opet označuju 18 — 25; u tom je slučaju korisni učinak traktora 0,72.

Općenito je snaga $S = P \cdot v$, gdje je S snaga u kgm/sek (kilogramometri na sekundu), P sila u kg, a v brzina u m/sek. Ako je snaga u K S, označuje se redovno sa N . Konjska snaga ima kako je poznato 75 kgm/sek.

Traktor vuče na poteznici silom $P = \frac{N_p \cdot 75}{v} = \frac{\eta \cdot N_e \cdot 75}{v}$. Na pr. traktor puzavac s efektivnom snagom motora od 30 K S, s korisnim učinkom traktora $\eta = 0,5$ dok se giblje s brzinom od 4,0 km/h ili 1,11 m/sek vuče sa silom $P = \frac{0,5 \cdot 30 \cdot 75}{4000} = 1030$ kg. Da bi se što bolje predočila

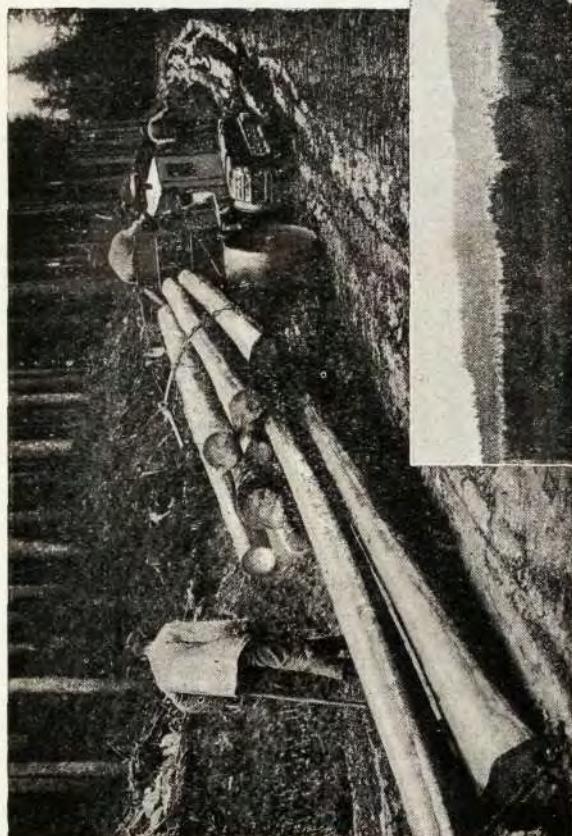

Slika 4 prikazuje traktor puzavac kako vuče trupac na snijegu.

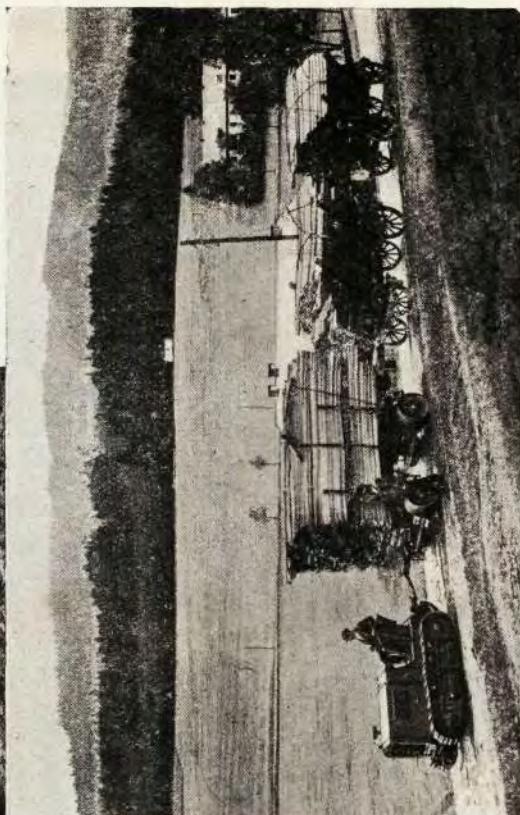

Slika 5 pokazuje traktor puzavac, koji vuče saonice sa trupcima.

veličina te sile usporediti čemo ju sa silom kojom vuče konj. Srednje jaki konj ako vuče teret brzinom od oko 4,0 km/h može trajno vući sa silom od 65—70 kg. Kratkotrajno uz manju brzinu gibanja može konj vući i sa daleko većom silom. Prema tome navedeni traktor od 30 ef K S vuče sa

Sl. 6.

Sl. 7.

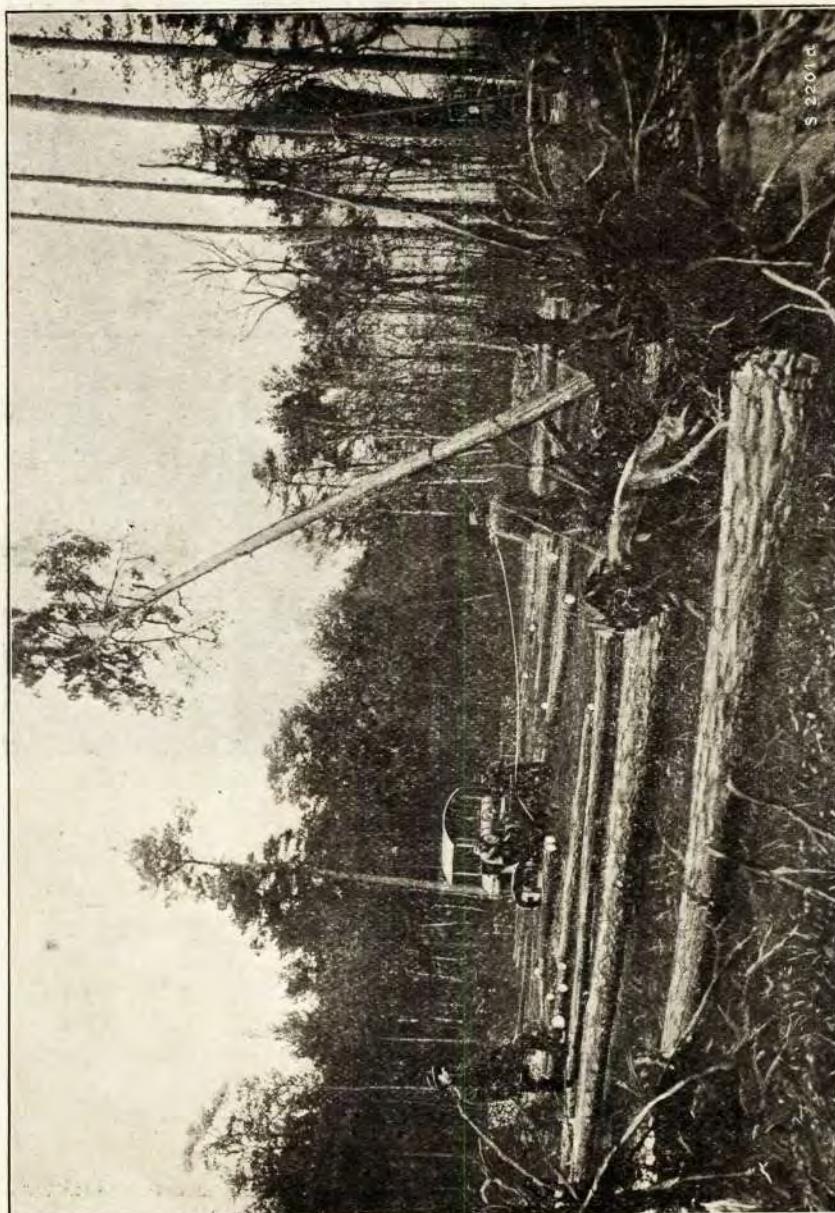
Na slici 6 vidi se traktor puzavac kako vuče 4 tone trupaca na uspon. Traktor puzavac može vući terete i na uspon do oko 33%.

Slika 7 predstavlja traktor, koji vuče troja kola dasaka.

silom, koja odgovara od prilike sili od 12 konja. Uz brzinu od 2 km/h i korisni učinak traktora od 0,5 vuče taj traktor sa silom od 2043 kg.

Iz navedenog se vidi, da se traktor može gibati po vrlo lošim putevima, dapače i tamo, gdje nema puteva i da vuče s velikom silom. Poradi toga može se traktor puzavac vrlo dobro upotrebljavati u šumi.

Traktor se u šumi upotrebljuje za dovažanje trupaca i drugog drva iz sjevera do željeznice ili javne ceste, zatim za neke druge radnje kao za

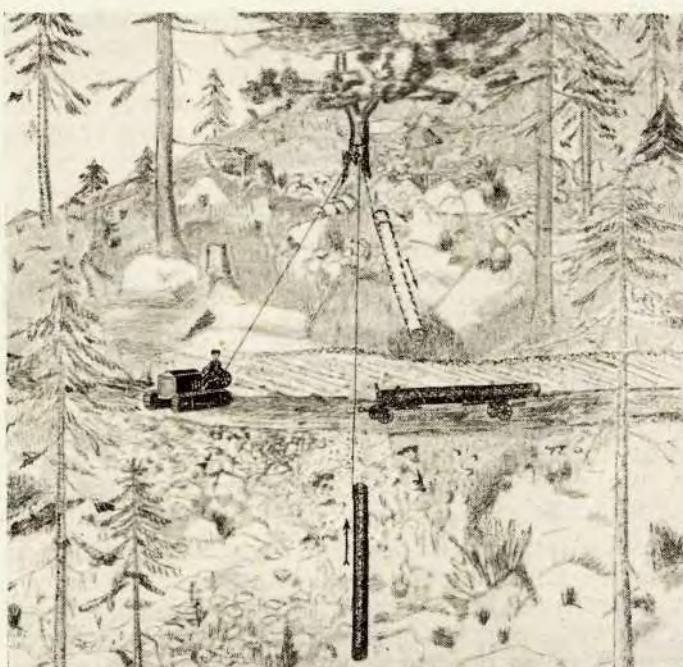

Slika 8.

rušenje stabala sa korjenjem, za kultiviranje i oranje šumskog tla, za vodenje panjeva i t. d.

Rušenje tanjih stabala s korjenjem do po prilici 30 cm obavlja se također traktorom puzavcem. U tu svrhu služi vitlo, koje je montirano na stražnjoj strani traktora (sl. 1). Ako je potrebna veća sila, tada se između vitla traktora i predmeta, koji se vuče upotrebi koloturnik. S hodnim koloturnikom može se sila za vuču povećati, razumijeva se, da se time snizi brzina vučenja. Rušenje tankog drveća sa korjenjem pomoću traktora naročito je od važnosti, ako se šikara pretvara u poljoprivredno tlo. Slika 8 predočuje rušenje tanjih stabala s traktorom puzavcem.

S traktorom pomoću vitla mogu se također trupci iz uvala vući na brije i tovariti na kola (sl. 9).

Slika 9.

Traktor puzavac služi i za oranje šumskog tla. Traktor vuče obično dva pluga ogrtača (šumska pluga), koji svaki ore po jednu brazdu na potrebbni razmak jedne brazde od druge.

Glavni su djelovi puzavca motor, naprave za prijenos sile, naprave za upravljanje i vožnju traktora i lanci, koji se giblju po tlu. Sam motor opisati će se ovdje nešto opširnije s obzirom na to, da šumari, kojima je ovaj članak namijenjen ne poznaju dostatno takove mašine.

Način radnje motora.

U eksplozionim motorima (motorima za unutarnje izgaranje) proizvodi se radnja time, da gorivo izgara u cilindru. Izgaranjem goriva na unutarnjoj strani cilindra nastaje veliki tlak na stапalo, koje se pritisnuto

tim tlakom giba i proizvodi snagu. Na taj se način kalorična energija sa- držana u gorivu pretvara u mehaničku energiju. Za mehaničku radnju od 1 KSh (jedne konjske snage sat) treba teoretski, kako je poznato, 633 ka- lorija, dočim praktično treba mnogo više.

S obzirom na agregatno stanje goriva, koje dolazi u cilindar, djelimo motore na one, kod kojih dolazi u cilindar gorivo u plinovitom stanju, i na one, kod kojih dolazi u kapljevitom stanju. U plinovitom stanju dolaze u cilinder sva plinovita goriva i ona kapljevita goriva, koja se prije ulaza u cilindar rasplinu u rasplinjaču, pa pomješana s uzduhom, dakle u plino- vitom stanju dolaze cilindar.

Goriva u plinovitom stanju, kako je poslije navedeno, usišu se u cilindar, tamo se komprimiraju i zatim zapale. Skoro svi motori, koji rade s plinovitim gorivom, izvode zapaljivanje goriva električnom iskrom. Kod motora za traktore rade na ovaj način svi motori za pogon benzinom, velika većina motora za pogon petrolejom, motori za upojni plin (redovno proizveden iz drvenog uglja), i neki motori za pogon plinskim (sirovim) uljem. Benzin se raspline u rasplinjaču kod obične temperature. Petrolej se teže rasplinjuje, pa se rasplinjač grije ispušnim plinovima. Još teže se rasplinjuje plinsko ulje, koje iziskuje osobit rasplinjač udešen također za grijanje. Motori, koji rade s rasplinjenim petrolejem ili rasplinjenim plin- skim uljem, stavljuju se u pogon benzinom, a kad se motor za nekoliko minuta ugrije, gone se dalje petrolejom ili plinskim uljem. Isto tako, prije nego što se obustavi motor, dobro je da se posljednjih nekoliko minuta radi benzinom, da bi cilindri motora ostali što čistiji. Na stroju je udešen poseban malen rezervoir i rasplinjač za benzin i poseban velik rezervoir i rasplinjač za plinsko ulje.

Motori, kod kojih ulazi u cilindar gorivo u kapljevitom stanju, usišu u cilindar čist uzduh i tamo ga komprimiraju. U kompromirani uzduh uštrca se gorivo, gdje se zapali. Na taj način rade Dieselmotori i obični motori za plinsko ulje za zapaljivanje goriva usijanom kuglom.

Kod Dieselmotora gorivo se upali samo u komprimiranom uzduhu. Uzduh se visoko komprimira na preko 28 atmosfera i time se ugrije na temperaturu, potrebnu za zapaljivanje goriva. To je najjednostavniji način zapaljivanja goriva uopće, jer nema zato nikakove naprave. Zapaljivanje goriva usijanom kuglom uređeno je tako, da se kugla prije pogona usije specijalnom lampom za žarenje kugla. Kad je kugla usijana, stavi se mo- tor u pogon. Poslije se kugla sama drži u usijanom stanju jer u njoj izgara gorivo.

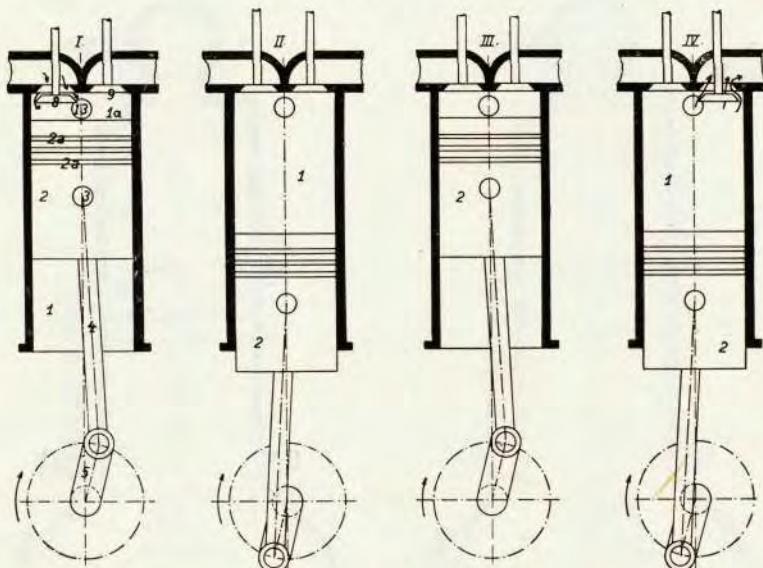
Motori rade u četiri ili u dva takta.

Radnja četverotaktnoga motora.

U prvom taktu stapalo 2 (sl. 10) giba se u cilindru 1 poradi zamaha masa motora od unutarnje mrtve točke (krajnjega položaja) t. j. od pro- stora za kompresiju 1a do druge mrtve točke ili do drugoga krajujeg po- ložaja. Tim gibanjem nastaje sisaće djelovanje (vakuum). Budući da auto- matska naprava za otvaranje i zatvaranje ventila drži u prvom taktu ispušni ventil 9 zatvoren, a sisači 8 otvoren, to kroz sisači ventil dolazi gorivo u plinovitom stanju u cilindar, ako motor radi s plinovitim gorivom. Ako je motor građen za kapljevito gorivo, onda se za vrijeme prvog taka- usiše čist uzduh. Prvi se takt zove takt usisavanja.

U drugom taktu giba se stapalo također poradi zamaha masa motora od vanjske mrtve točke prema nutarnjoj. Budući da su oba ventila zatvorena, to se u prvom taktu usisani plin stisne u prostor za kompresiju 1a, t. j. usisanom se plinu poradi umanjenja volumena poveća tlak, ili on se komprimira. Drugi se takt zove takt kompresije.

Treći takt. Na kraju drugoga taka odnosno na početku trećega taka zapali se gorivo. Zapaljenjem goriva poveća se veoma tlak, plinovi, koji gore, ekspandiraju, i jer su oba ventila zatvorena, gone stapalo od unutarnje mrtve točke na vanjsku. Ovo je takt ekspanzije ili takt rada.

Slika 10.

U četvrtom taktu otvoren je ispušni ventil 9, a sisači 8 zatvoren je. Stapalo poradi zamaha masa motora giba se od vanjske mrtve točke na unutarnju i tijera izgorene plinove kroz ispušni ventil i ispušnu cijev napole. Ovo je takt ispuha.

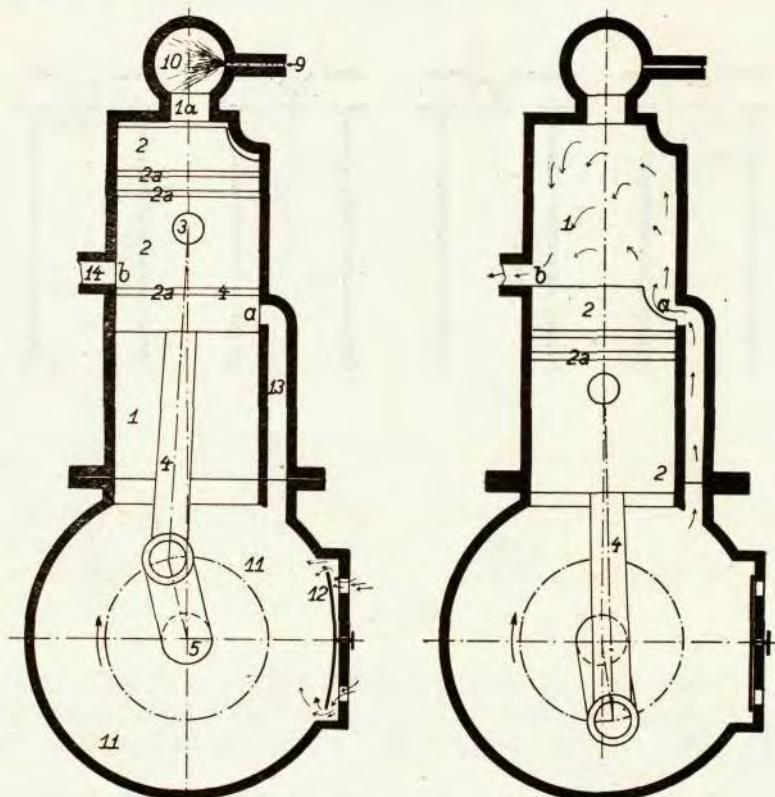
Iza toga dolazi opet prvi takt, i tako se radnja ponavlja. Od 4 takta samo se u jednom obavlja radnja.

Da bi se stapalo nepropusno gibalo na stijenama cilindra, postavljeni su kod svih strojeva na stapalo koluti 2a, (sl. 10 i 11).

Radnja motora u dva taka.

Navedeni proces obavlja se kod dvotaktnoga motora u dva taka. Svaki drugi takt obavlja radnju. Ovi motori nemaju ventila, nego se u cilindru nalaze otvor a i b (sl. 11). Otvor a služi za dovodenje uzduha, koji je nešto komprimiran, a otvor b služi za ispuh izgorenih plinova. Motor funkcioniра ovako: dok se stapalo nalazi na unutarnjoj mrtvoj točki, uštrca se automatski pumpom za gorivo kroz brizgalno 9 kapljivo gorivo u prostor za kompresiju 10 i 1a u komprimirani uzduh, gdje se zapali. Zapaljenjem goriva poveća se tlak, plinovi, koji gore velikim tlakom tlače i gone stapalo 2 na drugu vanjsku stranu cilindra 1. Na putu prema

vanjskoj mrtvoj točki otvor i stapalo najprije otvor *b* za ispuh, pa izgoreni plinovi, jer imaju nešto viši tlak od vanjskog tlaka uzduha, velikom brzinom struje cijevju 14 van. Za trenutak kasnije otvor i stapalo i otvor *a*. Ovim otvorom ulazi iz prostora 11 kroz cijev 13 komprimiran uzduh, koji požuri izlaz izgorenih plinova i napuni cilindar uzduhom. Kad se stapalo vraća, zatvori ono oba otvora, a uzduh, koji se nalazi u cilindru, komprimira se. Kad stapalo dode na unutarnju mrvu točku, uštrca se opet gorivo, i tako se proces ponavlja.

Slika 11.

Komprimirani uzduh, koji ulazi otvorom *a*, komprimira se u zatvorenom prostoru ručice 11. Kad se stapalo giba od vanjske mrtve točke k unutarnjoj, ušije se uzduh u prostor ručice kroz sisači ventil 12, a kad se stapalo giba protivnim smjerom, stlači se uzduh u tom prostoru i stlačen ulazi otvorom *a* u cilindar. Neki motori imaju za tlačenje uzduha posebni kompresor.

Uzduh, koji se prije ulaza u cilindar pomiješa s gorivom ili koji se izravno siše u cilindar, mora biti posve čist. Poradi toga mora se uzduh čistiti u čistilu, koje je montirano kraj motora.

Motori, kod kojih dolazi u cilindar gorivo u plinovitom stanju, rade redovno u četiri takta. Motori, kod kojih se u cilindar uštrcava kapljivo gorivo, rade u četiri takta ili u dva takta. Dieselmotori rade više u četiri

takta nego u dva, dok obični motori za pogon plinskim uljem sa zapaljivanjem usijanom kuglom rade u dva takta.

Za traktore služe za sada još mnogo više motori kod kojih gorivo dolazi u cilindar u plinovitom stanju, jer se ovi grade s većim brojem okretaja pa su lakši. Služe također motori, koji rade s plinskim uljem u kapljevitom stanju i to ponajviše kao Dieselmotori, jer ovi troše od svih motora najmanje goriva.

Motori, koji se goni kapljevitim gorivom, grade se redovno za traktore s jednim ili sa dva cilindra, dok se motori, koji rade s gorivom u plinovitom stanju, grade za traktore redovno sa četiri cilindra. Motor, koji radi s većim brojem cilindra, radi jednoličnije uz jednak teške mase, koje rotiraju. Na pr. kod motora, koji radi u četiri takta s jednim cilindrom, svaki je četvrti takt radni takt, a onaj koji radi sa četiri cilindra, ima uz isti broj okretaja u istom vremenu četiri radna takta. Motor, koji ima veći broj cilindra, treba za istu jednoličnost kod rotiranja lakši zamašnjak.

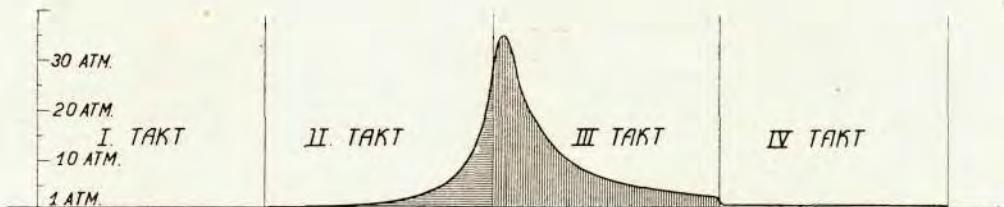
Težina i broj okretaja motora.

O težini motora zavisi donekle i težina cijele mašine, a u nekom dijelu i cijena mašine. Uz iste uvjete, dakle uz isti materijal iz kojega je motor sagrađen, uz istu snagu, isto gorivo i t. d. onaj je motor teži, koji pravi manji broj okretaja u minuti t. j. onaj koji se okreće manjom brzinom. Kako je rečeno snaga S jednaka je umnošku sile P s brzinom v , $S = Pv$. Za istu snagu biti će sila P manja ako je brzina v veća. Budući su dimenzije stroja proporcionalne sili, a ne brzini, to slijedi, da je onaj stroj veći, jače građen i teži koji mora syladati veću силу. Teži su motori redovno skupljii, ali i u pogonu trajniji. Za traktore, koji se sami gibiju i koji uz to još vuku teret, ne mogu služiti suviše teški motori, jer bi time traktor postao teži pa bi već za vlastito gibanje trebao odviše snage. Motori traktora nesmiju biti ni odviše laki, jer je takova mašina izvragnuta trajno velikom i dosta nejednoličnom opterećenju. Redovno se rabe motori koji prave 600 do 1200 okretaja u minuti a važu po jednoj KS oko 10 do 20 kg. Za stabilne pogone kao na pr. za pogon mlina, električne centrale i t. d. važu motori 50 do 80 kg po 1 KS , a za aeroplane 0,5 do 1 kg po KS .

Snaga motora.

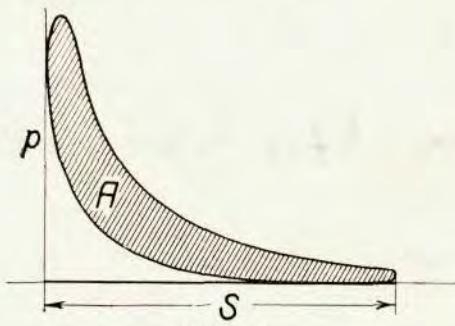
Snaga motora dijeli se na indiciranu i efektivnu snagu, a snagu traktora kako je već prije izvedeno dijelimo na efektivnu snagu motora i snagu traktora na poteznici. Indicirana je snaga ona, koja se očituje na stapalu, a efektivna je ona, koja se očituje na glavnoj osovini stroja. Omjer između efektivne snage N_e i indicirane snage N_i zove se mehanički korisni učinak. $\eta_m = \frac{N_e}{N_i}$:

Efektivna je snaga manja od indicirane snage za toliko, koliko iznose gubici na snazi od stapala do glavne osovine kao i za onu snagu, koja je potrebna za vlastite funkcije motora. η_m varira prema konstrukciji i kvaliteti izvedbe motora između 0,7 do 0,9. Indicirana snaga je umnožak srednjeg ukupnog tlaka ili sile P u kg, koja sila tlači na stapalo, i srednje brzine gibanja stапала v_m u m/sek. Na pr. za jedan cilindar Dieselmotora koji radi u četiri takta, vidi se iz diagrama (sl. 12) specifični tlak p u atm (kg/cm^2) za vreme četiri takta (I, II, III i IV).

Slika 12.

Kako je već prije navedeno samo se u trećem taktu proizvodi radnja odnosno pozitivni tlak na stapalo. Od tog pozitivnog tlaka u trećem taktu treba odbiti negativni tlak za vrijeme usisavanja, kompresije i ispuha. Indikatorom (aparatom za indiciranje) dobije se odmah rezultirajući (faktični) tlak na stapalo. Slika 13. prikazuje takav indikatorski diagram za Dieselmotor bez kompresora. Ordinate predočuju tlak u atmosferama, a abscise prevaljeni put stapala s . Ako crtkanu površinu A (sl. 13) podijelimo sa dužinom s dobije se faktični srednji specifični tlak na stapalo p_i u atm. Ukupni srednji tlak na stapalo P u kg dobije se, ako se površina A stapala pomnoži sa srednjim specifičnim tlakom: $P = \frac{D^2 \pi p_i}{4}$.

Slika 13.

Indicirana je snaga u KS: $N_i = \frac{D^2 \pi p_i 2 s n B}{4 \cdot 75 \cdot 60 b}$; D je promjer cilindra (stapala) u cm, s je stapaj t. j. dužina puta stapala od jedne mrtve točke do druge u metrima, n je broj okretaja u minuti, B je broj cilindra, b je broj takta.

Vrijednost srednjeg specifičnog tlaka p_i ustanovi se kako je rečeno iz indikatorskog dijagrama, a može se približno uzeti: za benzinski motor 5,0, za motor, koji radi rasplinjenim petrolejom ili rasplinjenim plinskim uljem do 4,25, za alkohol 3,0 do 3,85, za upojni plin oko 4 do 4,5, za Dieselmotor 6,0 do 7,0, za motor s usijanom kuglom oko 2,8 do 3,0.

Za motor koji ima četiri cilindra i radi s rasplinjenim plinskim uljem u četiri takta, efektivna je snaga u KS uz η_m 0,87;

$$N_e = \frac{0.87 D^2 3.14 \cdot 2 \cdot s n 4}{4 \cdot 60 \cdot 75 \cdot 4} = 0,0013 D^2 s n.$$

Ako radi s benzinom onda je $N_e = 0,00152 D^2 s n$

Na primjer puzavac ima motor sa četiri cilindra, radi u četiri takta, promjer cilindra $D = 114$ mm, stapaj $s = 152$ mm, broj okretaja u minuti $n = 1000$. Ako radi rasplinjenim plinskim uljem, njegova je normalna efektivna snaga $N_e = 0,0013 D^2 s n = 0,0013 \cdot 11,4^2 \cdot 0,152 \cdot 1000 = 25,2$ KS, ako radi s benzinom $N_e = 0,00152 \cdot 11,4^2 \cdot 0,152 \cdot 1000 = 30,5$ KS. Snaga se na taj način lako izračuna jer je promjer cilindra, stapaj i broj okretaja u minuti poznat, a te se veličine lako i ustanove.

Gorivo za pogon i troškovi za pojedina goriva.

Kao goriva za pogon služe u glavnom: benzin, petrolej, plinsko (sirovo) ulje, benzol, žesta i upojni plin.

Benzin, petrolej i plinsko ulje dobivaju se iz mineralnog ulja (nafte), a imaju po jednofti kg 10000 do 12000 Cal.

Do pred nekoliko godina upotrebljavali su se za traktore skoro redovno motori za pogon benzinom. Sada se s uspjehom upotrebljava uz benzin petrolej i plinsko ulje u rasplinjenom stanju, jer je uspjelo sagraditi rasplinjače, koji odgovaraju za petrolej i plinsko ulje. Takvi motori grade se redovno sa 4 cilindra sa oko 1000 do 1200 okretaja u minuti. Napočetku, dok se ne ugriju, rade s benzinom, a zatim s plinskim uljem ili petrolejem.

Za traktore služe također motori za kapljivo plinsko ulje i to Dieselmotori i obični motori s usijanom kuglom. U najnovije doba grade se traktori također s motorima za upojni plin.

Upojni plin proizvodi se kod nas redovno iz drvena ugljena. Motori za pogon upojnim plinom i žestom osobito su važni za one zemlje, kakova je i naša, gdje nema mineralnih ulja, a ima dosta drva za drveni ugljen i agrarnih produkata za žestu.

Motori za pogon upojnim plinom sa generatorom i čistilima su vrlo dobri kao stabilni motori, nu za pogon traktora za sada nijesu generatori za proizvodnju plina i čistila za čišćenje plina još posve dotjerani, jer je na traktoru za takove naprave malo mesta. Motori za pogon čistom žestom također nijesu još dotjerani, ali se s uspjehom može žesta upotrebljavati mješana s benzinom. U nekim državama propisano je mješanje žeste u benzin, i to do 50%, za pogon svih motora koji rade s benzinom, osim za aeroplane.

Potrošak goriva zavisi o konstrukciji, veličini, opterećenju motora i kvaliteti goriva. Motori koji rade s većom kompresijom trebaju po jedinici obavljene radnje, t. j. po 1 KSh (jednoj konjskoj snagi satu) manje goriva iste kvalitete. Najmanje goriva po jedinici radnje treba bilo kakav motor, ako je normalno ili potpuno opterećen. Što je manje opterećen, treba po jedinici radnje više goriva. Ako je motor preopterećen, t. j. opterećen preko normalne snage, treba također nešto više goriva po jedinici obavljene radnje. Na primjer Dieselmotor od 50 KSe, koji radi u četiri takta bez kompresora treba ako je potpuno opterećen, po 1 KSh oko 0,19 kg plinskog ulja, ako je polovično opterećen, t. j. ako radi sa snagom od 25 KS, treba po 1 KSh oko 0,23 kg, a ako je opterećen samo sa četvrtinom normalne snage, treba po 1 KSh oko 0,40 kg plinskog ulja.

Veličina kompresije, potrošak goriva i troškovi za gorivo za pojedine motore.

Za primjer poredbe uzima se traktor s motorom od 30 efKS, koji radi potpuno opterećen kroz 8 sati.

Motor od 30 KSh, ako radi 8 sati potpuno opterećen, obavi radnju od 30 . 8 = 240 KSh.

- 1) Motor za pogon benzinom.. Radi s kompresijom do oko 6 atm., a troši po 1 KSh oko 0,28 do 0,32 kg benzina.
Za radnju od 240 KSh troši 240 . 0,3 = 72 kg benzina.
Uz cijenu od 8 Din. po 1 kg čini
576 Din.
- 2) Motor za pogon rasplinjenim uljem. Radi s kompresijom do oko 6 atm., a troši po 1 KSh oko 0,35 do 0,4 kg plinskog ulja. Za radnju od 240 KSh treba oko 89 kg. Uz cijenu od 2,8 Din. čini
249 Din.
- 3) Motor za pogon plinskim uljem u Dieselmotoru, koji radi u četiri takta. Dieselmotor radi sa kompresijom od 28 i više atm., a troši po 1 KSh oko 0,2 do 0,23 plinskog ulja. (Diesel-motori takove veličine, koji radi sa dva takta troše po 1 KSh oko 0,24 kg plinskog ulja). Za radnju od 240 KSh troši 53 kg.
Uz cijenu od 2,8 Din. čini
149 Din.
- 4) Motor za pogon upojnim plinom iz drvenog uglja. Radi s kompresijom do 18 atm. i troši po 1 KSh oko 0,8 kg drvenog uglja. Za radnju od 240 KSh troši 192 kg. Uz cijenu od 0,9 Din. čini
173 Din.

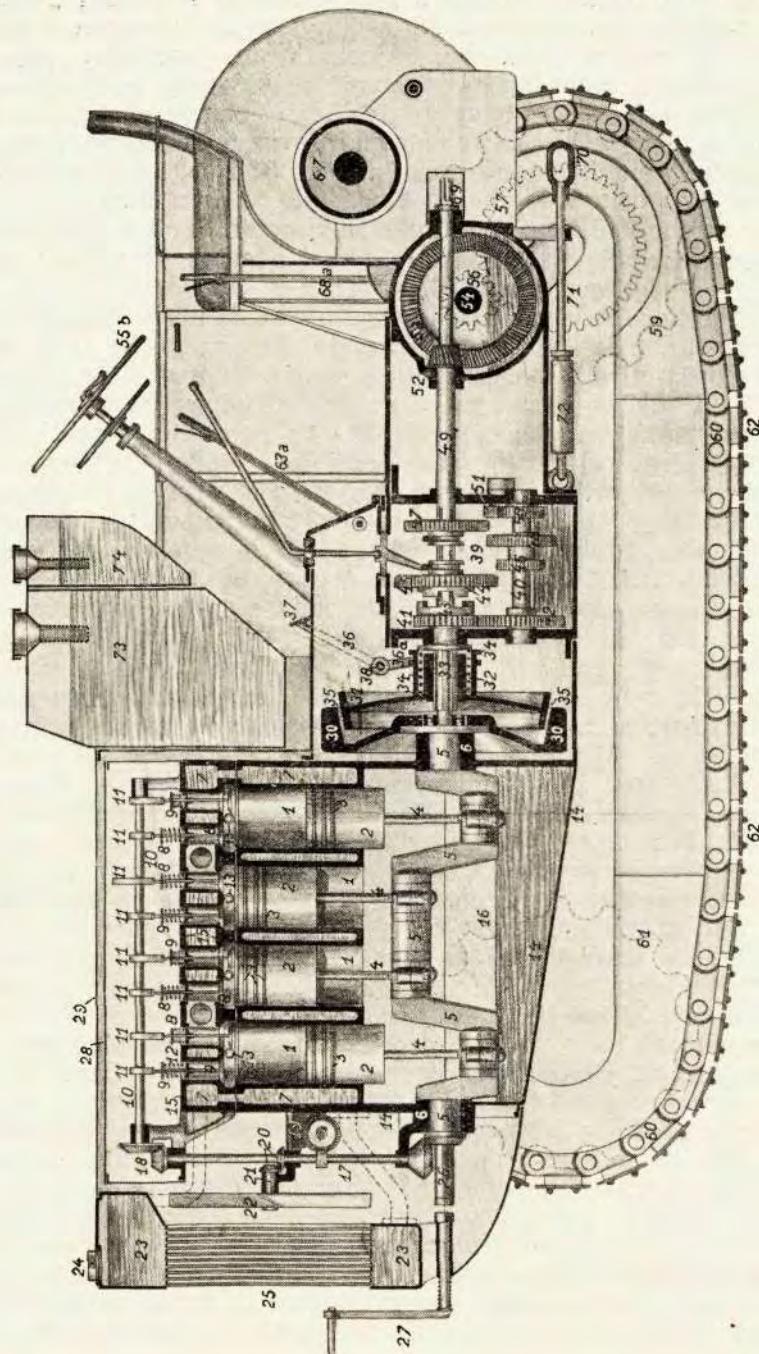
Iz ove se poredbe vidi, da je velika razlika u troškovima pogona kod upotrebe različitih motora i različitih goriva, pa izlazi, da je u pogledu troškova za gorivo, najpovoljniji pogon plinskim uljem i upojnim plinom. Traktori za pogon plinskim uljem posve su dobri i pouzdani u pogonu, pa se za svaki posao mogu upotrijebiti. Za upojni plin nijesu generatori i čistila za proizvodnje i čišćenje plina kod motora za traktore još posve dotjerani, pa nam tu valja biti na oprezu.

Različne naprave za funkciju motora, za prijenos snage s motora na ostale dijelove traktora i za vožnju traktora.

Slika 14 prikazuje uzdužni presjek traktora s motorom od četiri cilindra, a slika 15 prenos gibanja na lance i bubanj.

Snaga se proizvodi, kako je prije izvedeno u cilindrima motora 1 (sl. 14). Izgaranjem goriva na unutarnjoj strani cilindra imaju plinovi tendenciju, da porastu u volumenu i poradi toga nastane veliki tlak na stapalo 2, pa se tako stapala gone na vanjsku stranu cilindra. Poradi zamahta masa, koje rotiraju, dolaze stapala opet na unutarnju stranu cilindra. Sa stapala prenosi se snaga ojnicama 4 na glavnu osovинu motora 5, pa se tako oscilirajuće gibanje stapala prenosa u rotaciono gibanje glavne osovine. Glavna osovina leži u ležajima 6. Izgaranjem goriva u motoru nastaju visoke temperature, pa da ne bi poradi visokih temperatura štetovao cilindar motora i stapalo, potrebno je da se motor hlađi. Za hlađenje se upotrebljava voda, koja teče oko motora prostorom 7. Voda se otvorom 24 nalije u hladionik 23. Taj je hladionik s pomoću cijevi u svezi s prostorom 7 za hlađenje motora. Voda se oko cilindra goni pumpom, na koju se prenosi snaga točkovima 19, i tako voda cirkulira. Osim toga diže se vruća voda sama gore. U hladioniku hlađi se voda ventilatorom 22. Ovaj tijera vjetar kroz hladionik, koji je u najvećem dijelu sagrađen kao rešetka 25. Na osovinu ventilatora 21 prenosi se gibanje s pomoćne osovine 17 koničnim ozubljenim točkovima 20. Prostori za vodu oko motora kao i hladionik moraju imati otvore za čišćenje i za spuštanje vode. Važno je, da se po zimi, dok motor ne radi, ispusti voda, jer ako bi se ova smrzla, pukao bi

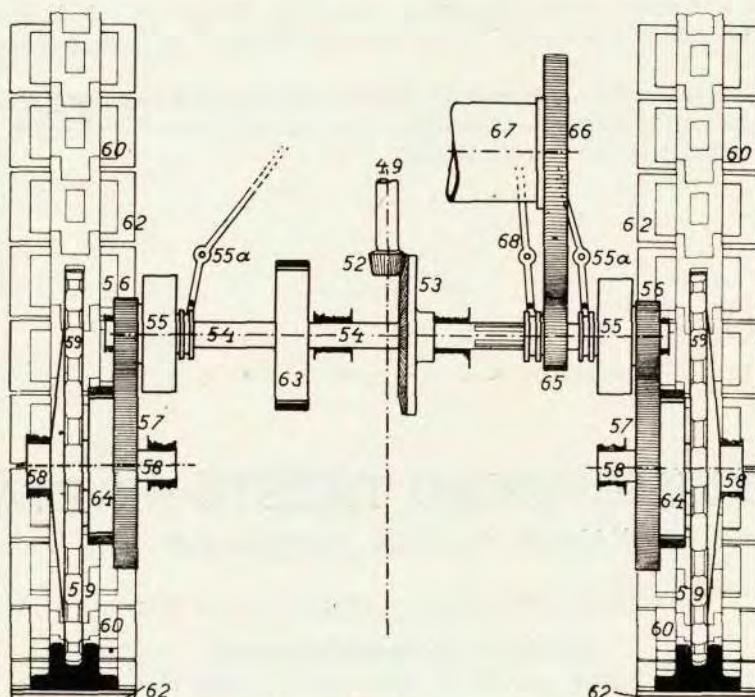
motor i hladionik. Na razvodnoj osovinici 10, na koju se prenosi gibanje pomoćnom osovinom 17 i koničnim ozubljenim točkovima 18, montirane su različne naprave za funkciju motora. Ploče s kukama 11 otvaraju u pravo vrijeme upojne (sisaće) ventile 8 i ispušne ventile 9 time, da dižu

motke tih ventila. Ventile zatvaraju i pritišću na sjedala pruživa pera 12. Za zapaljivanje goriva električnom iskrom služe svijeće 13. Oznaka 14 predočuje vanjski okvir, a 15 glavu motora. Prostor 16 posve je zatvoren okvirom 14. U tom prostoru (karteru) nalazi se ulje za mazanje. Naprava 26 i 27 služi za stavljanje motora u pogon rukom. Razvodni uređaj na osovinu 10 zaštićen je pokrovcem 28, a čitavi motor poklopcom 29. Na glavnoj osovinu motora montirana je jedna strana (prvi dio) spojke 30, koja je izvedena kao zamašnjak. Ta strana spojke stalno je montirana na glavnu osovinu pa se s osovinom uvijek okreće, dok je motor u pogonu. Ako je drugi dio spojke 31 koji se nalazi na osovinu 33, ukopčan, prenosi se gibanje s glavne osovine motora preko osovine 33 na mehanizam za mijenjanje brzine 39, a odayle ostalim mehanizmom na uredbu za vožnju. Ako je drugi dio spojke 31 iskopčan, gibanje se s motora, koji je u pogonu, ne prenosi dalje, pa cijeli mehanizam traktora i naprava za vožnju miruje. Spojka se ukopča automatski pritiskom pruživog pera 32, a iskopča tako, da se pritiskom noge na pedal 37 pomaknu motke 36 i 36a oko osovine 38. Motka 36a povuče tuljac 34 zajedno s drugim dijelom spojke 31 na desno, a time se iskopča taj dio spojke. S dijela spojke 30 prenosi se gibanje na dio spojke 31 s pomoću trenja na periferiji 35. Tuljem 34 prenosi se gibanje na osovinu 33, ozubljeni točak 41 i na prvi (lijevi) dio ozubljene spojke 43. Ozubljeni točak 41 i prvi dio ozubljene spojke 43 stalno su spojeni s osovinom 33 i rotiraju s njome. S osovine 33 prenáša se gibanje na osovinu 49 izravno pomoću ozubljene spojke, tako da se drugi (desni) dio spojke 44 ukopča s prvim dijelom spojke 43, ili da se ukopčavanjem različitih ozubljenih točkova prenosi gibanje preko osovine 40. Ako se gibanje prenosi izravno ozubljenom spojkom onda se poluci najveća brzina rotiranja osovine 49 i gibanja traktora. Ako se gibanje prenosi preko osovine 40, za koji je slučaj ozubljena spojka iskopčana, mogu se polučiti dvije manje brzine od one s izravnim prenosom na gibanje naprijed i jedna za gibanje natraške. Ozubljeni točak 41 ukopčan je uvijek na točak 42. Ako se točak 45 ukopča na točak 46 dobije se prva t. j. najmanja brzina. Ukopčanjem točka 47 na 48 dobije se druga t. j. srednja brzina, a ukopčanjem točka 47 s točkovima 51 i 50 dobije se okretanje osovine 49 u protivnom smjeru, a time vožnja natraške traktora. S osovine 49 prenáša se gibanje pomoću koničnih ozubljenih točkova 52 i 53 (sl. 15) na osovinu 54. Osovina 54 prenáša gibanje na prve dijelove spojka 55. Ako se te dvije spojke 55 iskopčaju s napravama 55a, koje se naprave rukovode volanom 55b, osovina 54 se okreće ali se gibanje dalje ne prenosi i traktor miruje. Ako su spojke ukopčane, kako je to redovno, gibanje se prenáša sa spojka 55 pomoću ozubljenih točkova 56 i 57 na osovine 58, na lančane točkove 59, koji su na osovinama 58 montirani, i na beskonačne lance 60. Beskonačne lance 60 gibaju lančani točkovi 59. Beskonačni je lanac na svakoj strani traktora ovit oko stražnjeg lančanog točka 59 i oko prednjeg lančanog točka 61. Između stražnjeg i prednjeg lančanog točka imaju neki traktori još jedan ili više kolotura na kojima se lanci giblju. Dok su obje spojke 55 ukopčane gibanje se na jednoj i na drugoj strani traktora jednolično prenosi na lance, pa se traktor giblje u pravcu. Hoće li se zaokrenuti traktor na jednu ili na drugu stranu, tad se iskopči ona spojka na koju se stranu hoće traktor okrenuti. Na pr. hoće li se traktor zaokrenuti na desnu stranu iskopča se desna spojka, gibanje s osovine 54 prenosi se tad samo s lijevom spojkom na lijeve točkove i na

lijevi lanac. Ljeva se strana u tom slučaju normalno gibije, a desna strana zaostane, pa se tako mijenja smjer vožnje. Lanci su sastavljeni iz članaka, da se mogu ovinuti oko lančanih točkova, na tim člancima montirana su hvatala 62, koja se prema potrebi mijenjaju. Za tvrdo tlo služe plosnata, uska hvatala, a za mekano tlo služe široka i visoka hvatala.

Svaki traktor treba da ima napravu za kočenje, da bi se mogao brzo zaustaviti. Za veću sigurnost ima traktor najmanje dvije kočnice. Kočnica 63 koja se rukovodi polugom 63a služi za zaustavljanje osovine 54 i mehanizama koji su s tom osovinom spojeni, a kočnice 64 za zaustavljanje lančanih točkova i lanaca, koje se rukovode jednim pedalom.

Slika 15.

S osovine 54 prenosi se gibanje pomoći ozubljenih točkova 65 i 66 na bubanj 67. Ako se s bubnjom ne radi, točak 65 pomakne se na lijevo tako da ne zahvaća u točak 66. Za ukapčanje i iskapčanje točka 65 na točak 66 služe naprave 68 koje se rukovode polugom 68a.

Za pogon kojeg drugog stroja s traktora na primjer pile, vršalice i t. d. služi osovina 69, s koje se osovine remenicom i remenom prenosi gibanje.

Za prikopčavanje tereta na traktor služi karika 70, koja je montirana na poteznici 71. Da bi vučenje bilo što elastičnije poteznica montirana je na pruživo pero 72.

Plinsko ulje za pogon traktora spremljeno je u rezervoiru 73, a benzin, koji služi na početku i na kraju pogona, nalazi se u rezervoiru 74.

Primjedba: Klišeji broj 1, 2, 3, 4, 5 i 8 su od tvrtke Hanomag Hannover, klišeji broj 6 i 7 su od tvrtke Linke, Hoffmann-Busch-Werke Breslau, a slike broj 9, 10, 11, 12, 13, 14 i 15 su originalne.

Résumé. Dans cet article est illustré le tracteur à chenilles employé pour le travail dans la forêt.

Le tracteur avec ses larges et longues chenilles produit une légère pression spécifique sur le terrain, et avec ses griffons sur le chenilles une grande friction; en conséquence il peut se bien mouvoir et tirer des lourds poids sur des mauvaises routes, et même là où il n'y a pas des routes. A cause de cela on peut l'employer très bien pour le travail dans la forêt.

Avec le tracteur on tire des arbres équarris et d'autres bois de la forêt jusqu'à la route, on déracine des arbres qui ne sont pas trop gros, on laboure la terre de la forêt ect.

On y décrit la force effective du moteur, la force sur le tiraut auquel on lie les poids. On y décrit la manière comment le moteur travaille à deux et à quatre tactes et on y décrit encore le travail avec le treuil.

— «O» —

JUGOSLOVENSKO TRŽIŠTE DRVETA MARCHÉ AU BOIS YOUNGOSLAVE

ZAGREB, 27. MAJA 1931. — ZAGREB, LE 27 MAI 1931.

TEČAJEVI ZAGREBAČKE BURZE.

(Les cours officiels de la Bourse de Zagreb.)

Vidi stranu 186. — Voir p. 186 de cette Revue.

SAOPĆENJA

SUKOB NADLEŽNOSTI IZMEĐU UPRAVNE I SUDSKE VLASTI.

Za kažnjavanje djela iz § 151. zakona o šumama od 29 decembra 1929., koje počine plodouživaoci (pravoužitnici) u imovnim šumama, nadležne su prema § 167. istoga zakona bez obzira na promjer drveta na panju upravne vlasti.

U predmetu prijava otočke imovne općine proti raznim pravoužitnicima, koji su iz imovnih šuma uzeli drva u promjeru na panju preko 10 cm, izjavio se za kažnjenje ovih djela po § 151. zakona o šumama od 29 decembra 1929. nenadležnim i kotarski sud u Ličkom Petrovom selu i načelstvo sreza koreničkoga.

Nato je stol sedmorice u Zagrebu kao odjeljenje kasacionoga suda riješenjem od 11. februara 1931. broj 2—1 Kno—31 odlučio po § 104 zakona o uređenju redovnih sudova, da su za kažnjavanje djela iz § 151. zakona o šumama, koja počine pravoužitnici u imovnim šumama, bez obzira na promjer drveta na panju, nadležne upravne vlasti. Kotarskom судu u Ličkom Petrovom selu naloženo je, da prijavnice otočke imovne općine povrati načelstvu sreza koreničkoga na nadležni postupak.

Razlozi rješenja: Po otočkoj imovnoj općini podnijeto je nakon stupanja na snagu zakona o šumama od 29. decembra 1929. proti raznim pravoužitnicima imovne općine 107 prijava sreskomu poglavaru u Korenici na kažnjavanje, jer su iz imovne šume uzeli drva, oborivši ih u promjeru na panju preko 10 cm.

Načelstvo sreza koreničkog dopisom od 10. decembra 1930. ustupilo je sve te prijave kotarskom судu u Ličkom Petrovom selu na nadležnost u smislu § 151. zakona o šumama. Kotarski sud u Ličkom Petrovom selu dopisom od 20. decembra 1930. Kns. 108—1930. vratio je opet ove prijave načelstvu sreza koreničkoga kao nadležnom po § 167. zakona o šumama, a ovo je načelstvo rješenjem od 29. decembra 1930. br. 3307 vratilo sve opet kotarskomu судu u L. Petrovom selu, izjavivši se ponovno nenadležnim.

Prema tome, jer su se i kotarski sud u L. Petrovom selu i načelstvo sreza koreničkog izjavili nenadležnim za kažnjavanje pravoužitnika po § 151. zakona o šumama, ako drvo ima promjer na panju veći od 10 cm, nastao je negativni sukob o nadležnosti između redovnog suda i upravne vlasti, koji je sukob nadležan rješiti stol sedmorice kao odjeljenje kasacionog suda po § 104. zakona o uređenju redovnih sudova.

Za prosudjenje ovoga pitanja u prvom se redu mora imati u vidu, da je zakon o šumama u svrhu zaštite šumskih dobara donesao u VI. dijelu posebna kaznena uređenja, po kojima će se kazniti djela, počinjena na štetu šumskih dobara, pa je kažnjavanje njihovo, u koliko ne potпадaju pod sankcije krivičnoga zakonika, u § 167. stavio pod nadležnost općih upravnih vlasti.

Mjerodavno je dakle za odluku o nadležnosti u pogledu kaznenog postupka, da li je kazna za dotično djelo predvidena u samom zakonu o šumama ili pak u krivičnom zakonu.

Glede djela plodoužitnika iz § 151. zakona o šumama, glede kojih je nastao sukob o nadležnosti, ima se dakle razmotriti sam tekst §-a 151. zakona o šumama po vlastitom značenju riječi u njihovu savezu, te utvrditi, da li on sadržaje u sebi stavku kaznenu za prisvojenja drveta s promjerom većim od 10 cm, počinjena od plodoužitnika ili ne, jer je samo to odlučno za nadležnost suda ili upravne vlasti za postupak.

Po izvornom tekstu prvog odjelka § 151. zakona o šumama objavljenom u »Službenim novinama« od 31. decembra 1929. od br. 647, koji tekst nije ispravljen ispravkom teksta zakona o šumama obavljenim u »Službenim novinama« od 24. januara 1930. br. VII pod brojem 34, glasi taj odjelak §-a 151. ovako:

»Ko bez odobrenja posjednika obori u šumi drvo kao i ko siječe, vadi ili iznosi sadnici, kaznit će se kao kradljivac po odredbama krivičnoga zakonika, ako drvo ima

promjer na panju veći od 10 cm, a ako je promjer manji, kaznit će se zatvorom do 14 dana; ako je to učinio plodouživalac, kaznit će se novčanom kaznom od 100 do 500 D.«

Prema tome taj se odjelak sastoji od dvije spojne rečenice, odijeljene interpunkcijom točke i zareza iza riječi »kaznit će se zatvorom do 14 dana«. U prvoj spojnoj rečenici pravi zakon razliku, da li oborenog drva ima promjer na panju veći ili manji od 10 cm, te za prvi slučaj normira, da se počinilac kazni kao kradljivac po odredbama krivičnoga zakona, za koje su nadležni samo redovni sudovi, a za drugi slučaj određuje sam zakon o šumama kaznu, koju dakle prema općem naredenju § 167. izriču upravne vlasti.

U drugoj spojnoj rečenici normiran je slučaj, ako djelo opisano u prvoj rečenici §-a 151. počini plodouživalac, naime ako drvo u šumi obori, ako siječe, vadi ili iznosi sadnice plodouživalac, te za taj slučaj bez obzira, da li drvo na panju ima veći ili manji promjer od 10 cm, određuje novčanu kaznu od 100 do 500 D., a izricanje te kazne spada po § 167. u nadležnost upravnih vlasti.

Dakle prema vlastitom značenju riječi u njihovu savezu, te prema interpunkcijama, kako su stavljene u izvornom tekstu složene rečenice, sadržane u odjelu prvom, mogu se riječi »ako je to učinio plodouživalac« tumačiti samo tako, da se riječ »to« odnosi na sve ono, što je u prvoj spojnoj rečenici navedeno, a ne samo na drugi dio prve spojne rečenice. Stoga ako je plodouživalac oborio u šumi drvo, sjekao, vadio i iznosio sadnice, ima se po § 151. zakona o šumama kazniti bez obzira na promjer drveta na panju, svagda kaznom od 100 do 500 D., određenom u zakonu o šumama, a ne po krivičnom zakonu, jer je samo kod onih, koji nisu plodouživaoci, stavljena razlika između uzimanja drva s promjerom preko 10 cm, smatrajući ovo kao kradu kažnjivu po krivičnom zakoniku, te ispod 10 cm, smatrajući ovo za šumsku krivicu kažnjivu po općoj upravnoj vlasti.

Protivno tumačenje po načelstvu sreza koreničkog uslijedilo je radi pogrešno stavljene interpunkcije točke i zareza iza riječi: »ako drvo ima veći promjer na panju od 10 cm« u izdanju ministarstva šuma i rudnika. No za tumačenje zakona nije odlučno nijedno drugo izdanje njegovo, nego samo izvorni njegov tekst, a to je onaj, koji je proglašen u »Službenim Novinama«, jer samo taj veže državljane i državne vlasti. Po tom pak tekstu ne može se doći do drugog tumačenja, neko kako je ono naprijed navedeno.

To gramatičko tumačenje iz samoga teksta § 151. zakona o šumama podupiru još i ovi razlozi:

Prema § 18. krajiškog temeljnog zakona od 7. maja 1850. za hrvatsko-slavonsku i banatsko-srpsku vojnu krajinu (br. 243 d. z. 1.) šume krajiške su državno dobro, ali krajišnicima pripadaju u tim šumama šumske služnosti, naročito pravo na gradu i goriva drva.

Ova prava šumskih služnosti otkupljena su i dokinuta zakonom od 8. juna 1871. o otkupu šumskih služnosti, pripadnih stanovnicima vojno-krajiškog područja u državnim šumama na taj način, da je krajiškim općinama izlučena i u potpuno vlasništvo predana polovica onih kompleksa državnih šuma, u kojima su do tada krajišnici vršili šumske služnosti, a druga polovica ostala je potpuno vlasništvo države, kako proizlazi iz §§ 1. i 2. rečenoga zakona.

Glede onih šuma, koje su izlučene za krajišnike i koje su krajiškim općinama predane u potpuno vlasništvo, obrazovane su (po čl. 1. zakona od 15. juna 1873. o imovnim općinama u hrvatsko-slavonskoj vojnoj krajini) za primanje, upravu i gospodarenje tih šuma imovne općine iz svih mjesnih općina, koje su pripadale dotada jednom krajiškom pukovnijskom kotaru.

U tim imovnim općinama imaju krajišnici kao pravoužitnici pravo na šumske plodove, a naročito na drvo za gradnju i ogrijev, pa se zato i zovu pravoužitnici ili plodo-

uživaoci, a s obzirom na ovo pravno stanje smatraju oni te šume svojima, pa se protivi uvriježenom pravnom shvaćanju toga naroda, da bi se uzimanje plodova iz tih šuma za vlastitu potrebu ovlaštenika, ma i preko dozvoljene im mjere, smatralo prostom kradom. A mora se i objektivno priznati, da je opravданo različito posmatranje i kažnjavanje djela pravoužitnika u pravoužitničkoj šumi od djela u mačjoj šumi, u kojoj on uopće nema nikakova prava. Stoga je zakonodavac i u općem šumskom zakonu od 3. decembra 1852., koji je bio ranije na snazi na području Hrvatske i Slavonije, prema § 18., 60., i 68. naredio, da se takova djela bez obzira na promjer drveta na panju imaju kazniti po šumskom zakonu kao šumski kvarovi (oštećenja).

I zakon o šumama od 29. decembra 1929. vodi računa o posebnim odnosima, u kojima stoje ovlaštenici prema vlasnicima šuma, u kojima imaju oni pravo uživanja plodova i o narodnom pravnom shvaćanju toga odnosa, pa stoga u § 151. i pogoduje djela opisana u tom paragrafu, u koliko su počinjena od plodouživalaca. Isti pak razlozi, koji govore za privilegiranje pravouživilačkih prisvajanja drveta s promjerom manjim od 10 cm, govore i za privilegiranje takovih prisvajanja drveta s promjerom većim od 10 cm. Zakonodavac je dakle postupao logično i dosljedno, kada se nije ograničio samo na privilegiranje prisvajanja drveta s promjerom manjim od 10 cm.

S tih svih razloga mora se uzeti, da se sva djela iz § 151. zakona o šumama, ako ih počine pravoužitnici, kažnjavaju kaznom u tom paragrafu predviđenom, a ne po krivičnom zakoniku, a za kažnjavanje po šumskom zakonu nadležne su, kako je već gore rečeno, opće upravne vlasti prema § 167. zakona o šumama.

Ovo rješenje, koje donosimo ovdje s obzirom na njegovu veliku praktičnu važnost, priopćio je u »Mjesečniku«, broj 3, god. LVII, mart, **Vilko Mažgon**, starješina kot. suda, Petrovo selo Ličko.

xy

LITERATURA

L. Pardé: Traité pratique d'Aménagement des Forêts. Paris 1930., sa 546 strana i 11 fotografija izvan teksta.

Francuska literatura ne oskudeva na samostalnim delima iz oblasti uredivanja šuma. To su u prvom redu klasična dela Lorentz-a i Parade-a, za kojima sledi čitav niz poznatih starijih pisaca (Nanquette, Bagnérés, Broilliard, Tassy i Puton). Samo su ta dela — i pored izvesnih lepih misli i dobrih osobina — ponešto zastarela, jer je nauka o uredivanju šuma u poslednje doba pokročila napred. U novijoj francuskoj literaturi međutim vidno mesto zauzima G. Huffel, koji u četvrtoj knjizi svoje »L'économie forestière« obraduje pitanja o uredivanju šuma. Nije stoga lagan zadatak pisati samostalnu knjigu o uredivanju šuma nakon Huffela, koji je ta pitanja razgradivao retkom erudicijom i poznavanjem predmeta.

Što se Pardé ipak prihvatio toga zadatka, razabire se iz samog predgovora. Knjiga u prvom redu ima da posluži potrebama prakse, te se Pardé nuda, da će dobro poslužiti i posednicima i upraviteljima šuma, koji nisu imali prilike da dublje uđu u specijalna pitanja uredivanja šuma. Isto se tako nuda, da će i strani šumari u njoj naći sve, što je potrebno, da bi upoznali principe i metode uredivanja u Francuskoj. S toga gledišta delo je u svakom pogledu uspelo.

Pardé-ovo delo predstavlja proširena i razrađena predavanja, koja od g. 1919. pisac drži na šumarskoj školi u Barres (École secondaire des Barres). Pri grupisanju materijala navada, da se držao rasporeda Eug. Reussa, svoga nekadanjeg profesora na šumarskoj školi u Nancy-ju.

Delo je razdeljeno na tri česti. Prva knjiga obraduje opšta uredajna pitanja, kao što su pojam sastojine i šume, tip uzgoja (režim), prihod, potrajanost, prirast, način seče, elementi vremenskog i prostornog poretka, te razni načini obračuna etata.

Sva su ta pitanja lepo izložena, te se iz njih jasno razabire duh, koji prožima francusko uredivanje šuma. Ako i ne ulazi tako duboko u raspravu elemenata vremenskog poretka kao Ch. Wagner, to su Pardé-ova izlaganja raznih vrsta ophodnje vrlo instruktivna. Za ophodnju maksimalne mase ispravno navada:

«... avait de l'importance autrefois, allors que les produits d'un grand nombre des forêts étaient presque entièrement destinés au chauffage» (str. 63). Ovaj citat naročito podvlačim, jer u celosti potvrđuje moju misao, izraženu u raspravi »Kvalifikacija drveta«.

Kod izbora vrste uzgoja (režima) delo je ponešto razvučeno, jer ta pitanja treba da su poznata iz nauke o uzgajanju šuma.

Od metoda obračuna etata naročito ističem Masson-ovu metodu, zatim onu iz g. 1883., te Puton-ovu, Duchafour-ovu i Schlumberger-ovu, koje su nam manje poznate.

Svakako će nas zanimati Pardé-ovo mišljenje o kontrolnom postupku, koji je povodom Eberbachovih članaka, a još više povodom Biolley-eve knjige toliko diskutovan. Ubraja ga u t. zv. kombinovane metode svoga sistema. Nalazi, da je u teoretskom pogledu zanimljiv. U šumsko-uzgojnem pogledu i s gledišta priroda daje dobre rezultate. Medutim smatra, da je u praksi već teže izvodljiv s obzirom na poteškoće oko određivanja tečajnog prirasta. I to mu je nedostatak, što se dovoljno ne stara o polučenju normalnog stanja, o kome uopšte ne vodi računa prilikom prvog uredivanja. Naposletku primena ovog metoda spojena je s opširnim inventarisanjem, u koju svrhu treba mnogo vremena i izvezbanog osoblja. Obračuni su suviše komplikovani (str. 159).

Pardé-ovo mišljenje o kontrolnom postupku svakako znači jednu evoluciju, kad se zna, da ga Huffel u svojoj »Ekonomiji« iz g. 1926. apsolutno ignoriše, a u drugom delu iz iste godine (*Les méthodes de l'aménagement forestier en France*, str. 179—183) osporava upotrebitost toga metoda pri uredivanju šuma javnog karaktera. Pardé-ova evolucija, ako i nije potpuna kao na pr. kod švicarskih šumara, ipak je karakteristična s obzirom na stav zvaničnog Šumarstva prema nesretnom Gurnaud-u i prema Biolley-u, koji je tuđu ideju razradio, konzektventno provodao i duhovito popularisao.

Naposletku, ako dublje proniknemo u suštinu francuskih metoda, koje etat mase izražaju masom, ali uz intervenciju površine, a to su »méthode des affectations permanentes«, »méthode des affectations révocables« i »méthode de l'affectation unique mobile«, zapažamo u njima ipak suštinu Cottinog Flächenfachwerk-a, koji se u krajnjem slučaju ograničuje samo na jednu jedinu periodu, čija dužina, a to je karakteristično za francuski uredajni sistem, ovisi o vremenu potrebnom za uspešno prirodno pošumljenje.

Pitanje rezerva (fonds de réserve) jasno je izloženo, kao i njihova važnost kod raznih kategorija šumskog poseda. I raspravi sečnog poretka (assiette des coupes) posvećena je dovoljna pažnja.

U drugoj knjizi izlaže radove, koje treba provesti, da bi se upoznalo stanje šume i odredili principi budućeg gospodarenja, što je zajedničko za sva uredivanja (opšti podaci, statistika i t. d.).

U trećoj i najopširnijoj knjizi raspravlja specijalna pitanja primene pojedinih glavnih metoda uredivanja kod pravilne visoke šume, prebirne sastojine, jednostavnih izdanačkih šuma, niskih šuma uređenih za prebiranje (taillis fureté), koje bi kod nas na kršu mogle doći do primene, srednjih šuma i naposletku razne slučajevе konverzije.

Delo je pažljivo radeno. Jasno i logično je izloženo francusko shvatanje uredajnih problema, te će pored Huffel-ovog dela dobro doći svima, koji se bave uredajnim pitanjima i koji žele da se upoznaju sa nastojanjima i težnjama jednog kulturnog naroda na polju uredivanja šuma.

Dr. Ž. Milić

Инж. Миодраг Новаковић: Рационализација (Научна организација рада), Београд 1931, страна 218, цена 30 дин.

У књизи збијеног садржаја писац нас јасним и занимивим начином упознаје са појмом рационализације, њеним постапком, развојем и тежњама. Излагање овог проблема од нарочите је важности данас, кад светом влада тешка привредна депресија, за коју неки, поред осталога, криве управо претерану рационализацију, јер да усавршавање производње значи и истовремено уништење потрошње (стр. 217.). Пораст производње рационализоване индустрије јачи је од пораста плаћевних средстава, па нема потрошача за произведена добра. Место живе размене добара настаје стагнација, те тако рационализована индустрија као да сама себи копа гроб. Место већег благостања наступају непрекидне кризе, дакле управо оно, што је Карл Маркс сматрао тешким недостатком данашњег капиталистичког система производње, који, место до поретка и до правилне размене добара, доводи до сталних криза.

Почетке рационализације налази писац у Тауновим испитивањима улоге и важности стручњака при вршењу разних техничких послова. Затим излаже Тајловор систем анатомизирања људског рада, еволуцију тога система, психотехнику, физиологију рада и напослетку Фордизам (серијски рад, скраћење времена производње и високе наднице).

Сама рационализација рада треба да је положена на научне темеље. У неким су земљама у те сврхе основани посебни институти, а у Нјемачкој, која је након слома у г. 1924. прегла да реорганизује своју посрнулу привреду, постоји нарочити Reichskuratorium für Wirtschaftlichkeit.

У посебним поглављима проучава писац рационализацију човека, домаћег газдинства, града и дома, пољопривреде, индустрије и заната, трговине, управљања предузећима, саобраћаја и школе; затим испитује улогу статистике, удружења, те социјалну и међународну рационализацију. Из наведеног прегледа материјала јасно се разабире, како је проучавање рационализације рада захватило готово све гране људске радиности.

Међутим у том комплексу привредних грана не налазимо шумарске привреде. То не треба да нас чуди, ако се сетимо да је Köstler (*Kapitalismus und Forstwirtschaft*, 1928) подвукao неке појаве, због којих шумарска привреда заузима једно нарочито место међу осталим привредним гранама. У њој се не могу конзеквентно провести принципи капиталистичке производње. То је могуће једино у дрвој индустрији, код које је механизација и рационализација дошла до пуне примене (Види о томе: Leopold Lutz: *Taylorisierung — Rationalisierung der Sägeindustrie. Ihre Auswirkung auf Holzproduktion-Handel und Arbeiter*. Jena 1927).

Рационализација представља еманципацију технике од застарелих метода рада. Она доводи до тога, да нерентабилна и сувише конзервативна предузећа не могу да издрже оштру привредну утакмицу и пропадају. То је логично и у општем је интересу потрошача, који иначе треба да плаћају скуп данак за одржавање такових несавремених предузећа.

С друге стране механизација предузећа лишава зараде знатан део радника. Према подацима америчке федерације рада, 90% беспослених остало је без зараде услед механизације. На другим је опет местима немогуће запослити читаве војске сувише радне снаге. И тако рационализација и нехотице повећава беду људства. Стога техничке и рачунске користи рационализације морају бити координиране са економским и социјалним предностима. Морају се добро проучити

односи рада и својине, као и општа начела производње, промета, расподеле и потрошње добра. С тих разлога рационализацији треба дати опште социјално обележје, које у крајности води до задругарства. Ово по пишчевим речима (стр. 217) „има изгледа да буде најсавршенији израз потпуне, интегралне рационализације и зато се задружни покрет, саobražavan стално новим успесима науке, може обележити као најрационалнији пут к спасењу човечанства и к убрзаном ширењу мира и благостања међу људе.“

Проучавања ових питања биће од користи за свакога, ко се бави привредом и привредним питањима. Како се принципи рационализације код нас за сада још не могу примењивати у пуној мери, треба да смо барем упознати са проблемима, којима се у мучној борби за опстанак и бољи животни стандард бави привреда на страни. С тога Др. М. Ивишић* с пуно права своје предавање о рационализацији закључује овим речима:

„Вјерујемо зато, да ће и код нас прије или касније наступити одлучан час, кад ћемо морати синтезом скupити све своје привредне гране и сile, да дигнемо путем рационализације своју пољопривреду, своју индустрију, своју трговину, свој саобраћај, своје финансије, па и своју јавну администрацију. Не учинимо ли тога у тај одлучни час, не само да не ћемо моћи ступити у редове других културних народа, него ће пријећи преко нас вишак сила, која ће разорити и све наше тековине, а на њиховим рушевинама створити свијет нових идеја и нових гospодарских смјерова.“

Изгледа, да ће тај одлучни час наступити раније, него се надамо. Борба о привредни опстанак биће нам наметнута. А бранити се морамо у најмању руку барем подједнаким оружјем.

Др. Ж. Милетић.

IZ UDRUŽENJA

ЗАПИСНИК

III. РЕДОВИТЕ СЈЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА ЈУГОСЛОВЕНСКОГ ШУМАРСКОГ УДРУЖЕЊА ОДРЖАНЕ ДНЕ 26. АПРИЛА 1931. У БЕОГРАДУ.

Присутни: Предсједник М. Ђирковић; подпредсједници: Др. Петрачић, инж. Ленарчић; благајник: Драгутин Храдил; тајник: Н. Најдхард; одборници: Пахерник, Дојковић, С. Бојић, Д. Петровић, Миодраговић, Сахер, Богичевић, Др. Бален, Прпић.

Испричали су се инж. Гринвала, Шивиц, Манојловић и Севник.

Предсједа предсједник М. Ђирковић. Отвара сједницу и разлаže, како је на дневном реду расправа о оснивању Подружнице у Београду. Имајући у виду важност тога питања предсједништво је позвало и Подружницу, да пошаље делегате на ову сједницу Главне управе, како би се правила Подружнице заједнички расправљала. Представља одбору присутне делегате Подружнице: г. подпредсједника Подружнице инж. Ђуру Јанковића и г. тајника инж. С. Бараница.

Прелази се на дневни ред.

I. Тајник чита записник сједнице од 8. марта. — Записник овјеровљују гг. Сахер и Бојић.

II. Благајник чита благајнички извештај, који се прима у цијелости.

III. Извештај и правила Подружнице у Београду.

* Др. Мил. Ивишић: Знанствена организација рада. Технички Лист. 1931. број 3.

Тајник чита допис Подружнице, којим јавља, да је на дне 8. марта о. г. одржана конституирајућа скупштина, на којој је изабрана Управа и прихваћена су Правила Подружнице. Један примјерак шаље Подружници на знање Главној управи.

Уз тај допис приложила је Управа београдске подружнице три списка и то:

1.) списак суседних срезова, у којима се је већина чланова изјавила за оснивање Подружнице у смислу члана 26 Правила Југословенског шумарског удружења, као и имена тих чланова;

2.) списак чланова Југосл. шум. удружења, који су се изван те територије пријавили у чланство Подружнице;

3.) списак гг. шумара, који се први пута желе уписати у чланство Југословенског шумарског удружења. Подружница их препоручује у чланство.

Развија се општна дебата о питању територијалног рас прострањења Подружнице.

Подружница у Београду означила је као делокруг свога деловања Управу града Београда и суседне срезове Дунавске и Моравске бановине, а по том и оне срезове Дунавске, Вардарске, Моравске и Дринске бановине, који природно гравитирају Београду.

Г. др. Бален разлаже како су бановине најподесније јединице за оснивање Подружница. Нека свака бановина имаде своју Подружницу.

Тајник разлаже, како су чланови са територије Врбаске бановине јавили, да би и они жељели оснивати Подружницу. Имати ћемо онда Подружнице за поједине бановине осим Београдске, која ће обухватити готово четири бановине. К тому ће бити тешко и свако територијално разграничење између ове Подружнице и будућих других Подружница.

Г. Дојковић разлаже, која је интенција водила некада састављаче Правила Југословенског шумарског удружења, који су овако формулисали члан 26. Правила: Чланови Удружења са територија једног или више суседних срезова могу основати подружницу, ако се већина чланова у тим срезовима зато изјави. Они, који су стварали тај члан Правила нису предвидели за стварање Подружница нити некадање области (јупаније). Ишло се је до још нижих јединица. Два-три среза нека стварају Подружницу, рални скup, који ће служити извршавању задатака Ј. Ш. У. Није се хтјело да дође до стварања Подружница на већим територијама, како не би дошло до племенских момената код тога стварања. Члан 29. Правила предвидио је Правилник, који има да изради Главна Управа и прихвати Главна скупштина. Тај правилник би требо одредити све о конституисању и раду Подружница и њихових управа.

Тајник разлаже како би се по члану 29. Правила Ј. Ш. У. имало разумјети да спада у коначну надлежност главне скупштине Ј. Ш. У. одобравање оснивања Подружнице. Поради питања територијалне надлежности, замољена су гг. око оснивања Подружнице у Београду још прије своје конституирајуће скупштине, да одложе то оснивање до наредне Главне скупштине. Господа међутим тој молби Главне управе нису удовољила.

Г. Миодраговић изражава своје зачуђење над тиме, што су се гг. толико журила. До наредне скупштине није тако далеко, тек неколико мјесеци. Ако су гг. жељела интензивнији рад, могла су кроз тих неколико мјесеци радити у Удружењу без Подружнице, а Подружницу основати одмах иза главне скупштине Ј. Ш. У. Главна скупштина би ријешила опћенито питање свију Подружница Правилником.

Предговорницима одговара делегат Подружнице инж. В. Јанковић. Територијалну надлежност је Подружница одредила са територијем који економски гравитира Београду. Чуди се, да се у томе може налазити какова спорност. Постоји потреба, да се што више шумари организују, да се што чешће састају и т. д. Главна управа је племенит труд оснивача Подружнице наградила тиме, што је изразила сумњу о пле-

менској Подружници. Та сумња је посве неоснована а и увредљива. Жали што је до такове сумње могло доћи. Нитко од одбора није племенит рад око конституисања Подружнице подупро, нитко се није уписао у Подружницу. Подружница је настала из жеље за што интензивнијим радом.

Тајник чита записник сједнице Главне управе од 23. новембра 1930. који говори о стварању Подружнице. Тамо је изражена бојазан, да би оснивање Подружница према подручјима гравитације могло довести до племенских Подружница. Изражена је бојазан могућности, није се мислило никога вриједати. К томе су онда замољена господа баш поради тога за одлагање конституисања до наредне Главне скupštine.

Г. Богичевић: Ја сам у одбору Ј. Ш. У., а пријавио сам се за Подружницу. Али нисам онда знао за какову територију се жели основати Подружница.

Ријеч узима предсједник М. Ђирковић. Господа се чуде, што нисам као члан одбора Ј. Ш. У. ступио у Подружницу. Никада мене нитко није позвао на то. Имао сам дојам као да се жели мимо мене, премда се налазим са својим сједиштем недалеко Београда. Тако од трећих лица сам сазнао, да се ради око оснивања београдске Подружнице. На конституирајућу скupштину Подружнице такођер ме нитко није позвао. Био сам на путу за Загреб на одборску сједницу, када сам сазнао да се у Београду, исти дан када и одборска сједница у Загребу, одржаје конституирајућа скupштина Подружнице.

Инж. Баранац разлаже, како Подружница није имала представа, па позиви нису разашиљани лично, већ су неки чланови замољени у разним мјестима, да обавјесте остale чланове.

Подпредсједник инж. Ленарчић спомиње како нитко нема ништа против Подружница. Нека се Подружнице оснивају. Поздрављамо их с радошћу. Али наравно треба при томе мислiti и на будућност и будуће оснивање и осталих Подружница. Најбољи принцип јесте: нека се оснивају Подружнице по бановинама. И у јасном духу Правила јесте да се могу Подружнице оснивати до максималног подручја, једне веће управне јединице. Свака бановина нека има своју Подружницу. Предлаже да београдска подружница постане Подружница за управу града Београда, и Дунавску бановину. Ставља упит на гг. делегате подружнице, да ли би се они с тиме сложили.

Одговара г. Ђ. Јанковић, да делегати Подружнице немају мандата за одлучивање о територијалној надлежности Подружнице. Потоњу је одредила већ Главна скupштина Подружнице. Предлаже Главној управи, да или призна териториј Подружнице какав си је Подружница одредила или да забрани пословање Подружници. У потоњем случају ће Подружница претходно ликвидирати, али ће ствар изнijети на наредну Главну скupштину Удружења у Скопљу.

Одборник г. Дојковић одговара, да нитко нема ништа противу Подружница. Дапаче, добро је да се оне оснивају у духу друштвених Правила. Дакле одбор не жели забранити Подружницу. Али одбор се је већ на ранијој једној сједници изјавио за принцип, да се Подружнице оснивају за сваку бановину по једна а не за територије веће од бановина.

У даљијој живој дебати, која је потрајала кроз неколико сати, судјелују сва гг. одборници као и гг. делегати Подружнице. Око поднева делегати Подружнице напуштају сједницу.

У 13 сати предсједник прекида сједницу и закazuје наставак за 16 и пол сати истога дана.

Наставак исти дан у 4 и $\frac{1}{2}$ сати послије подне.

Наставља се расправа о питању територијалног распрострањења београдске Подружнице.

Закључује се у свему поступати по Правилима Ј. Ш. У. За наредну Главну скupштину Удружења спремити ће се Правилник о конституисању Подружница. Када

овакав Правилник скупштина донесе, имати ће се постојеће Подружнице саобразити по њему.

Београдска Подружница најавила је према чл. 26. Правила Ј. Ш. У. управу града Београда и слиједеће сусједне срезове, у којима се је већина чланова изјавила за оснивање Подружнице: врачарски, посавски, грочански, космајски, рамски, пожаревачки, подунавски, панчевачки, ковински, белоцркванско, вршачки, ковачички, в. бечкеречки, јаша томићки, младеновачки, јасенички, лепенички, в. орашки, моравски, голубачки, звишки, параћински, деспотовачки, ресавски, бољевачки.

Међутим Подружница је уписала међу своје чланове и господу изван те територије и послала списак те господе, која су се јавила у чланство Подружнице. Означила је као делокруг свога рада територију Дунавске, Моравске, Дринске и Вардарске бановине, који териториј економски гравитира према Београду.

Закључује се одговорити Подружници слиједеће:

„Примајући на знање закључак о конституисању Подружнице у Београду Управни одбор Ј. Ш. У. налази, да је териториј, који сте нам доставили прилогом под I. Вашега писма од 17. III. 1931. у сагласности са чланом 26. наших Правила, јер се према Вашим подацима већина чланова у тим срезовима зато изјавила. Тај териториј сачињавају: управа града Београда те сусједни срезови: врачарски, посавски, грочански, космајски, рамски, пожаревачки, подунавски, панчевачки, ковински, белоцркванско, вршачки, алибунарски, ковачички в. бечкеречки, јаша томићски, младеновачки, јасенички, лепенички, в. орашки, моравски, голубачки, звишки, параћински, деспотовачки, ресавски, бољевачки. Према томе Подружница може на овом територију постојати и радити. Али Управни одбор закључује исто тако, да није у духу члана 26. Правила Ј. Ш. У. да у Београдску подружницу обухватите и оне чланове Ј. Ш. У. из срезова Дунавске, Моравске, Вардарске и Дринске бановине, који се налазе изван горе означенога територија.“

Прелази се на расправљање Правила Подружнице.

Тајник чита Правила израђена по Управном одбору Београдске Подружнице и прихваћена по конституирајућој скупштини Подружнице.

Примјеђује се, да се члан 3., који говори о сврси Подружнице, промјени тиме, да се испусти ријечи „у цијелој нашој Краљевини“. За заступање интереса шумарства цијеле Краљевине постоји наиме Југословенско шумарско удружење као интегрални заступник шумарства. Подружнице не могу имати посве исти делокруг као и сама централа. Подружница дакле не може „заступати интересе шумарства и целокупне шумске привреде у цијелој Краљевини“, када већ зато постоји интегрално тијело т. ј. Ј. Ш. У.

Члан 4. точка а) да се ријеч делокруг измијени са ријечју териториј;

тачка б) ријечи „шумски музеј“ да се промијени у „шумарске музеје“;

тачка в) да гласи: „да на захтјев Ј. Ш. У. или на захтјев јавних установа даје Ј. Ш. У. удружењу стручна мишљења, која се тичу шума и шумске привреде у њеној надлежности“;

тачка е) да се промијени и да гласи: „Да ставља предлоге Југословенском шумарском удружењу у погледу законодавства и експективе Краљевине у свима случајевима, који су у вези са питањима шумарства и шумске привреде и чланова Подружнице“;

тачка ж) да гласи: „Да са Подружницама или секцијама осталих привредних и техничких Удружења успоставља везе и одржава споразум“;

тачка ј) „Да настоји да расири чланство на своме територију за Југословенско шумарско удружење и Поружницу“.

Члан 5. да се измијени у духу горе споменутог закључка главне управе и да гласи:

„Териториј Подружнице обухвата Управу града Београда те срезове врачарски, посавски, грачански, космајски, рамски, пожаревачки, подунавски, панчевачки, ковински, белоцркванска, вршачки, алибунарски, ковачички, в. бечкеречки, Јаша томићски, младеновачки, јасеновачки, лепенички, в. орашки, моравски, голубачки, звишки, паравањски, деспотовачки, ресавски, бољевачки.

Члан 7. тачка а) да гласи „Редовни чланови могу бити она лица са територије Подружнице, која су редовни чланови Ј. Ш. У.“ Дакле да се у првотни текст уметну ријечи „са територије Подружнице“;

тачка б) иза ријечи „сва она лица“, да се уметне „са територије Подружнице“;

тачка в) иза ријечи „сва она лица“ да се токођер уметне „са њене територије“;

тачка д) прва реченица да гласи „Почасни члан Подружнице може бити сваки члан Ј. Ш. У., кога Подружница изабере због његових заслуга за шумарство“.

Члан 16. да се измијени, јер је у колизији са алинејом другом члана 4. Правила Ј. Ш. У. Та измјена може се извршити тиме, да прва реченица тога члана гласи „Благајник прикупља чланске улоге и остале приходе за Подружницу“. Остали дио те реченице да се испусти (т. ј. ријечи „па што припада каси Ј. Ш. У. шаље одбору Ј. Ш. У. и с њиме се обрачунава у смислу члана 28 односно 31 Правила Удружења“).

IV.) Извјештај чланова са територије Врбаске бановине, да би жељели основати Подружницу.

Закључује се поздравити то оснивање тим више, што се подружница жељи основати за подручје једне бановине. Оснивање наравно треба да буде у духу Правила.

V.) Нови закон о чиновницима.

а) Расправља се о питању да ли је Југословенско шумарско удружење професионално друштво државних службеника у смислу члана 76 и 345 закона о чиновницима од 31. III. 1931.?

По члану 5. Правила може бити редовитим чланом Ј. Ш. У. сваки стручно образовани шумар. Осим тога и лица, која учествују у шум. продукцији или судјелују у питањима шум. привреде и индустрије, шумски посједници, индустријалци и дрварски трговци.

По томе члану није Југословенско шумарско удружење само Удружење државних службеника, већ удружење читаве шумарске струке, дакле шире стручно Удружење. Од цца 920 чланова према данашњем стању јесте око 520 чланова државних чиновника у ресору Министарства шума а око 400 чланова изван тога ресора (државни чиновници изван ресора Министарства шума и рудника, приватни шумари, посједници, студенти као чланови помагачи и т. д.). Југословенско шумарско удружење према томе аналогно као Друштво ижињера и архитеката није професионално удружење државних службеника у смислу члана 76. новога закона о чиновницима.

б) Закључује се питање депутата односно плаћања у натури за државне шумарске службенике (према члану 29. Закона о чиновницима) и питање паушала изненади на наредну сједницу Главне Управе.

VI. Тајник чита предлог Подружнице Београд, да се г. Јекић Јован, директор у пензији изабере за почасног члана Југословенског шумарског удружења због његових заслуга за шумарство.

Закључује се тај предлог предложити наредној главној скупштини са топлом препоруком.

Г. др. Петрачић предлаже, да се за наредну скупштину предложе заслужни најстарији чланови Ј. Ш. У. за почасне чланове. Ове године Ј. Ш. У. слави 10-годишњицу. Том приликом нека се спреми предлог по предмету за главну скупштину.

VII. Тајник чита допис г. надсавјетника инж. Ружића у предмету Подружнице у Београду. Г. Ружић навађа, како је био један од сурађивача код стапања ранијих

друштава у једно велико јединствено Југословенско шумарско удружење. Он је предложио онда, да се рад подијели на Подружнице. Жали што већ онда нису стваране Подружнице. Али онда је било предвиђено, да се неће стварати подружнице нити за гише области, само да се никако не би враћали на старе неплодне међе и по шумарство искретне традиције, кад имамо могућности великога замаха и истинског напретка. Те су подружнице дакле замишљене не као сталешке (шумопосједници, стручњаци, трговци и т. д.) не као стручне (узгој употреба и т. д.) и нити и то најмање као покрајинске или племенске већ једино као радни скупови, радне подружнице централе под њеним строгим водством и контролом због интензивисања и прилагођивања радова свим могућим нијансама шумарства и народног живота. Сномиње да је идеја тих и такових подружница никла у бившој Словенији, а да су управо господи из Београда били најљуби њени противници. Међутим сада се установљује, некако сама од себе, и најављује то установљење Удружењу као себи једнакоме, Подружница истог у Београду и то за чланове из Београда те из подручја, које се простире кроз више бановина. Боји се да ова уstanova ovako прелази границе, које су зајтране Подружницама и да је опасна за одржавање темеља нашега јединственог Удружења. Предлаже, да се предмет тачно проучи и изнесе у Шумарском Листу.

VIII. Закључују се, да одбор састави Правилник за оснивање Подружница. Правилник ће се изнijети Главној скupштини сагласно § 29. Правила. Код састава тога Правилника имаде се упитати М. унутрашњих послова, да ли је савјетно, да се оснивају Подружнице за територије, које се протежу кроз подручја више бановина.

IX. Тајник чита понован допис г. надсавјетника инж. Ружића у предмету „Друштва гозних посестникова“.

Како је Главна управа предмет уступила Подружници у Љубљани, закључује се сачекати њено мишљење.

X. Прихваћају се:

за редовите чланове: гг. инж. К. Колаковић, шум. референт Куршумлија; инж. М. Ђорић, шум. асистент, Скопље; инж. Стефановић М., шум. асистент, Загреб; инж. Ловрић Славко шум. асистент, Загреб; инж. Виталић, шум. асистент, Винковци; Кутлешић Миодраг, Велес; Максић Светозар, Скопље; Константиновић Константин, Штип; Јовановић Илија, Куршумлија; Нетковић Никола, Паравин; Дридарски Лазар, Бољевац; Стојановић Павле, Купиново; Штурм Свељад, Београд; Стефановић Милан, Београд; Живановић Бранко, Бајина Башта; Ђерговић Милан, Чачак; Лозински Виктор, Лозница; Јелић Војислав, Бела Црква; Пантелејмон Долгиј, Скопље; Михајловић Драгомир, Скопље; Афанинасијев Димитрије, Скопље; Чајкановић Жарко, Алексинац; Којић Радисав, Крагујевац.

За члана утемељача: Др. инж. Милетић Жарко, Ниш.

За чланове поматаче: Фабијан Антун, студ. форест, Загреб; Вујић Павле, студ. форест, Загреб; Јовковић Бранислав, студ. форест, Београд; Салом Калинић, студ. форест, Београд; Андрашић Драго, студ. форест, Загреб; Богдановић Миленко, студ. форест, Загreb.

Истутили су: Милутиновић Сава, дир. шума у м., Ср. Митровица; Јанша Хинко, државни гоздар, Бох. Бистрица.

Умрли: Сиручек Вјенчеслав, властел. шумарник, Нуштар; Мургић Иван, шум. надсавјетник, Загreb; Лазић Јово, шум. надсавјетник, Костајница.

Код читања имена умрлих чланова одбор устаје и кличе им једнодушно „Слава“.

XI. Закључују се предати г. др. Јосипу Балену упитнику интернационалног института у Риму, којом се моле одговори на разна питања о пошумљавању приватних апсолутно шум. земљишта са молбом, да одговори у име Удружења на постављена питања.

XII. Одобрава се бесплатно одашиљање Шумарског Листа књижници Комерцијалне високе школе у Загребу те књижници Подружнице Југословенског шумарског удружења у Београду на њихове молбе од 25. III. и 4. IV. 1931.

XIII. Овлашћује се подпредсједник др. Петрачић и тајник, да из оставштине књига поклоњог члана Р. Шмидингера набаве за књижницу Ј. Ш. У. књиге, које та књижница не посједује.

XIV. Г. инж. Сахер предлаже, да се расправи пројекат Закона о ликвидацији аграрне реформе у колико се тај пројекат тиче шумарства.

Закључује се сазвати идућу сједницу за 3. маја о. г. у Загребу и ставити предмет на дневни ред те сједнице.

*

Пригодом сједнице изасланици Одбора са предсједником на челу били су примљени од г. Министра шума и рудника инж. Д. Срнца. Господин министар примио је љубезно господу и изјавио, да ће најспремније пратити и подупирati рад друштва и примати од њега предлоге за решавање актуелних питања шумарства.

Истога дана посетила су иста господи новог начелника одељења за шумарство г. инж. В. Кондричика и замолила га за подунирање рада и интереса Југословенског шумарског удружења.

ZAPISNIK

IV. sjednice Upravnog odbora Jugoslovenskog šumarskog udruženja, održane dne 3 maja 1931. u Zagrebu.

Prisutni: podpredsjednici Dr. Petračić, Ing. Lenarčić; tajnik Neidhardt; blagajnik D. Hradil; odbornici: Dojković, Rohr, Manojlović, Dujić, Grünwald.

Ispričali su se: Čirković, Miodragović, Prpić, Sevnik.

Predsjeda podpredsjednik Dr. Petračić.

I. Tajnik čita zapisnik sjednice od 26. aprila 1931.

Zaključuje se zapisnik nadopuniti неким надопунама i ponovno ga pročitati na slijedećoj sjednici.

II. Rasprava o »Projektu zakona o konačnoj likvidaciji agrarnih odnosa«.

Gosp. savjetnik ing. Rohr obrazlaže таčke zakonskog projekta, које се тичу шума i шумарства.

Predlaže, да се господину Министру Предсједнику, господину Министру шума i рудника te господину Министру полjoprivrede пошаље сlijedeća predstavka.

PREDSTAVKA

Jugoslovenskog šumarskog udruženja u predmetu projekta zakona o konačnoj likvidaciji agrarnih odnosa.

GOSPODINE MINISTRE!

Nakon dugogodišnjeg odlaganja pristupa se konačno i definitivnom rješenju našeg agrarnog pitanja. Господин Министар Полjoprivrede izradio je пројекат закона о конаčnoj likvidaciji проблема, који је цijeli један деценију осујећивао сређивање минулим ратом teško poremećenih привредних прилика на пољу наше žitarske i stočarske proizvodnje. Понажвише пако баš u onim krajevima, где је гospодарска proizvodnja te vrste bila најача, најracionalnija i најintenzivnija — jedном riječi најbolja.

Da se pomognu најsiromašniji iz redova земljорадničkoga naroda прistupilo se je raspačavanju gospodarskih cjelina, које су u rukama pojedinoga veleposjednika dig-

nute na zamjernu visinu gospodarske kulture. Shvatajući potpunoma socijalnu stranu agrarne reforme, mora se ipak baš toj kulturnoj visini tih pojedinih objekata ili bolje, kulturnoj visini a i materijalnoj snazi njihovih vlasnika priznati, ne samo, da je gospodarstvo na tim objektima uz znatne investicije stalno usavršavano u smislu najmodernejših tekovina i zahtjeva, nego da je mnoga i mnoga neproduktivna površina privедena općoj kulturi, uz razumije se velike finansijske žrtve tih pojedinaca.

Ističući ovo, nemamo druge svrhe nego da istaknemo kako je agrarna reforma htijući pomoći onima najsironašnjima, imala pred sobom teren, koji je davao provoditeljima agrarne reforme svu priliku, da »iz punoga koša« dijele »objeručke« ono, što je najbolje, onome, koji je najviše oskudjevalo.

Nemamo drugi cilj nego da istaknemo opravdanost već odmah u početku postavljenog načela o davanju »pravedne odštete«, kao akt najvišeg, u tom slučaju baš i zasluženoga priznanja, što ga svojim gradanima može da dade na pravnom poretku osnovana država, koja priznaje i poštuje potpuno pravo privatne svojine.

U želji, da ne prekoračimo granice — postavljenoga si zadatka, smatramo potrebnim da još istaknemo ito, kako na žalost provetba agrarne reforme u poljsko-gospodarskom svom dijelu nije udovoljila u svim smjerovima.

Istina veleposjeda je u ranijem značenju ove riječi nestalo. Udovoljeno je načelu jačeg socijalnog izjednačenja i pravednije podjele poljoprivrednog zemljišta. Ali to su danas u glavnome i jedine pozitivne strane cijelokupnog našeg agrarno-reformatorskog nastojanja. Jer, dijelilo se je doduše iz »punoga koša« ali previše i prečesto. Prevelika nestalnost u posjedu i vlasništvu trajala je predugo i urodila je mnogim suvišnim negativnim rezultatima. Nekada najbolje naše zemlje — osiromašile su. Nijesu zato rijetki slučajevi, da su oni najsironašniji, kojima se htjelo i trebalo pomoći jedva pomoženi. Osiromašena zemlja. Nedostatak radnoga blaga i radnoga oruda. Nemogućnost gnojenja. Državni, banovinski i autonomni te razni drugi porezi i tereti. Vodne zadruge. Slabi urod. Slabe cijene na tržištu poljskih, stocarskih i živinskih proizvoda uz skupoču ostalih životnih potrepština — i mnogo drugoga koješta — terete toga najsironašnjeg. Sve su to tereti, brige, koje on možda do sada nije uopće poznavao, ili je tek možda jedva poznavao! Brige koje se danas jedva snašaju, muče baš i te najsironašnije, koji su ranije istina Bog živili od svoje nadničarske muke, za kojom oni ali danas — nakon tako reči provedene agrarne reforme — uzdišu!

Ustranjujući veliki posjed kao jednu socijalnu nepravdu, nestali su objekti velikog produktivnog kapaciteta, nestao je rezervoar, koji je stalno apsorbirao masu naravne radne snage i bio stalan gotovo nepresahnjivi jaki izvor poreznoga podavanja svake vrste. Istdobro su nastala nova, mnoga, socijalno jednako važna druga pitanja, rasjepkana u gotovo isto toliko jedinica, koliko je bilo i agrarnih interesenata.

Time neka nije rečeno, da je agrarna reforma bila suvišna! Ona je bila i te kako potrebna, a mogla je biti i zaista dobra, da su svojevremeno poslušani savjeti onih, koji uvidivši potrebu njenu — ne toliko iz ekonomskih koliko iz socijalnih razloga — savjetovaše drugačije. Drugačije u smjeru stvaranja većega broja osrednjih seljačkih poljoprivrednih jedinica, koje bi mogle da od ranijega veleposjeda preuzmu dobru zemlju, te da ju uzdrže kao takovu zajedno sa jednim dijelom inventara potrebitoga, zgrada i t. d. pa da svi zajedno preuzmu ujedno ali i onu narodno-gospodarsku ulogu, koju je do tada vršio raniji veleposjed. Onaj najsironašniji bi imao i opet svoju stalnu zaradu. Onaj najmarljiviji mogao je vremenom steći i uz te prilike svoj vlastiti posjed. Jednako onako, kao što će sticati i uz današnje prilike, jer je to naravni proces grupisanja, koji se sustaviti ne može. Jedni će, oni marljiviji i jači, i opet sgrnuti više zemlje, oni drugi, slabiji i manje marljivi, ostat će i opet bez nje. A taj proces mogao se je apriori provedbom agrarne reforme olakšati. Država, banovina, općina, vodna zadruga

i t. d. imali bi i opet stalni rezervoar za svoje potrebe i tražbine, dok bi taj strahovito skupi cio agrarni aparat bio sveden na najnižu mjeru.

Možda nigdje nije strančarstvo naših ranijih političkih stranaka nanielo toliku štetu državi i narodu, kao baš na polju naše agrarne politike. Radikalni preokret u tom smjeru nastupio je baš i po tome pitanju tek sa 6. januarom 1929. god. Nastupilo je primirje i tiho smirivanje napose i na terenu agrarne reforme. Iz velike hrpe onih akata, koji su se nagomilali za vremena najburnijega doba, mogli su agrarni uredi konačno mirno da sreduju materijal onoliko koliko se dade. Sada dolazi zakon, kojim se ima da provede konačna likvidacija toga za cijeli naš gospodarski i privredni život tako važnog pitanja. Ili bolje, dolazi zakon, koji treba da sankcionise ono stanje kakvo je u glavnome zatećeno danas. Hi još bolje, kakovo je nastalo i kakovo je ostalo nakon mnogih i mnogih peripetija.

Drugačije i ne može da bude, jer bi svako drugo rješenje opet uzbbalo iz dna onu već smirenu površinu toga mora svih mogućih pitanja a na štetu inače dobro zamisljene stvari. To stanovište usvajaju i svi interesirani veleposjedi. Sporno je tek pitanje veličine odštete, koja imade da se dade.

To je u glavnome poljsko gospodarska strana toga zakonskoga projekta o konačnoj likvidaciji agrarnih odnosa.

Nas šumare taj projekat zakona interesira i u tom svom dijelu kao gradane, privredne radnike a napose i kao ljudi, koji svoj život posvetiše zelenoj struci, našim šumama jer taj zakonski projekat hoće djelomice da rješi i to pitanje.

Udruženi u Jugoslovensko šumarsko udruženje mi smo šumari kao lica koja stoje u neprekidnom kontaktu baš i sa tim radnim narodom — napose i sa zemljoradnim — bili gotovo automatski svjedoci svega onoga, što se odigravalo na terenu naše agrarne reforme. Uvidili smo nedostatke i štetne posljedice, koje nastaju na tom polju naročito uplitanjem nestručnih lica, imenito i partizana, te smo svom pažnjom posvetili svoju pozornost terenu, koji je domena naših šuma, kako i naše šumarstvo ne bi postalo najprije poprištem partizanskoga natezanja a možda i žrtvom poput poljoprivrednoga zemljišta i gospodarstva.

J. Š. U. stoji stoga cijelo to vreme na braniku naših šuma najnesebičnijim i najobjektivnijim gledanjem na sve probleme, koji se tiču istih. Čini to po pozivu viših vlasti, a i mimo toga po svojoj dužnosti, uvijek napose i onda, kada bi ta viša vlast zaboravila da upita i za stručni savjet i za stručno mišljenje toga u našoj državi za naše šumarstvo najstруčnijega a po tome i najmjerodavnijeg foruma.

Već godine 1922. na poziv tadanje Generalne direkcije šuma i rudnika od 24. II. 1929. broj 3201 iznosi cio niz naših stručnjaka članova J. Š. U. svoje subjektivno mišljenje po pitanju eksproprijacije privatnih velikih šumskih posjeda.

Glavna skupština J. Š. U., koja je održana iste godine u Sarajevu donosi rezoluciju po istom pitanju, koja nije drugo nego srčika svih onih mišljenja datih Generalnoj direkciji šuma. Na zahtjev Ministarstva šuma i ruda donosi u vezi sa istom tom rezolucijom na slijedećoj svojoj skupštini koju je J. Š. U. održalo u Ljubljani 1923. god.; svoj nacrt o eksproprijaciji privatnoga velikog šumskog posjeda.

Glavna skupština J. Š. U. podnosi opsežnu rezoluciju povodom naredbe Gospodina Ministra za Š. i R. i Gospodina Ministra za A. R., koja je izdana 8. IV. 1925. godine pod brojem 12449, a kojom se određuje izlučivanje šumskih površina iz objekata velikih šumskih privatnih posjeda u svrhu snabdjevanja zemljoradnika drvom i pašom. Povodom ove rezolucije Gospodin Ministar Š. R. faktično obustavlja svako daljnje postupanje po toj naredbi, uvaživ razloge i predloge naše zato, jer se to pitanje može riješiti i drugim jednostavnijim mjerama.

Povodom glasina o namjeravanome podnošenju zakonskoga prijedloga bivšoj narodnoj skupštini o djelomičnoj eksproprijaciji onakvih manjih šumskih dijelova iz pri-

vatnog velikog šumskog posjeda »koji se kao klin zabijaju u tudi seoski posjed« — ili — »poput obruča okružuju takav posjed« — donosi J. Š. U. sa svoje Glavne skupštine održane u prosincu 1928. godine u Zagrebu svoju rezoluciju, kojom se osuduje ta namjera, jednako kao što se osuduje i zapostavljanje J. Š. U. time, što se riješavajući tako važno pitanje za mišljenje istoga i ne pita.

Sve ovo, kao i mnoge druge rezolucije, predstavke i predlozi niču u krilu J. Š. U. uvijek sa namjerom da se u pravi čas saznade za mišljenje toga najkompetentnijega šumarskog savjetodavnog tijela, ponajprije uvijek i onda, kada bi zaprijetila pogibelj, da se i u organizam našega šumarstva ugnjezdi onaj isti nezvani, često i partizanski upliv, koji je tako destruktivno djelovao kod provedbe agrarne reforme na objektima poljsko-gospodarske naravi.

Davši pored ostalog i time dovoljan dokaz o dobroj volji, o našoj snazi i sposobnosti, da pomognemo svugdje kada god se radi o kojem važnom šumsko-gospodarskom problemu, J. Š. U. sa pravom je očekivalo, da će se sada, u doba kada su partijsko politički uplivи otstranjeni, na svim mjerodavnim mjestima voditi još i intenzivniji račun o toj jakoj stručnoj organizaciji. Napose ali, da se neće odbacivati saradnja naša u momentu, kada se jednom odličnom djelu našega šumarstva kroji nova sudbina donašanjem zakona o konačnoj likvidaciji cijelokupnog našeg agrarnog problema.

Na naše najveće žalosno iznenadenje, zakonski projekat o konačnoj toj likvidaciji agrarnog pitanja predan jeste doduše interesovanoj javnosti, a J. Š. U. — i ako se time projektom riješava i pitanje jednog velikog dijela naših šuma — ostavljeno je stvarno i opet po strani.

Žaleći se s tom konstatacijom Glavna uprava J. Š. U. odlučila je ipak, da prouči taj zakonski projekat, te da izrekne svoje uvjerenje i svoje mišljenje o onom dijelu, koji se dotiče samoga šumarstva, vjerujući u moralnu snagu onoga prava koje mu pripada.

To je evo izvršeno na sjednici Glavne uprave J. Š. U., koja je održana dne 3. V. 1931. u Zagrebu. Na njoj je prihvaćena ova predstavka, u kojoj su uz načelno mišljenje — cijelovitosti radi — dodane i detaljne primetbe na pojedine članove tog zakonskog projekta.

Već § 2. zakonske osnove govori o tome, što se imade smatrati privatnim velikim posjedom, pa je onda taj pojam fiksiran u točkama a) do f) za pojedine srezove u pojedinim banovinama razlikujući »obradivo zemljište« od »zemljišta u opće«. Za »obradivo zemljište« daje se naknadno tumač u § 6., dok za »zemljište u opće« nalazimo neko tek neodredeno tumačenje u § 16. istog zakonskog projekta tako, da se pored »pašnjaka koji su sposobni za drugu vrst kulture« mogu podrazumijevati i šumske površine» ukoliko ne premašuju.

$$\begin{array}{ll} \text{ad: a)} & 174 - 87 = 87 \text{ jutara;} \\ & b) 347 - 130 = 217 \text{ jutara;} \\ \text{c)} & 521 - 174 = 347 \text{ ; } \\ & d) 695 - 261 = 334 \text{ ; } \\ \text{e)} & 782 - 347 = 435 \text{ ; } \\ & f) 869 - 521 = 348 \text{ ; } \end{array}$$

Ti pojmovi nisu dovoljno precizirani te bi se u svakom slučaju imali točnije i jasnije fiksirati.

§ 11. zakonske osnove nabrala, što sve može da bude predmetom eksproprijacije »bez obzira na kulturu«. U točki 5. tog istog § govori se o »šumama pojedinoga veleposjednika ukoliko nepremašuju 1000 katastralnih jutara«. To je ponpunoma nejasna stilizacija tako, da se za pravo nezna, da li se ekspropriju te površine, ako su veće od 1000 katastr. jutara, ili ako su manje od 1000 katastr. jutara. Tek obrazloženje k tomu zakonskomu nacrtu unosi jednu pozitivniju definiciju toga pitanja. Ako je ispravno da se ekspropriju šumske površine koje i nisu veće od 1000 jutara, to bi se morala isključiti iz toga ona šuma, koja je potpala pod § 2. »zemljište u opće«. Ako se pak imade

ekspropriisati sve što je više od 1000 katastr. jutara onda logično slijedi, da pored »zemljište u opće« makar to i šuma bila može ostati još 1000 katastr. jutara, koja je površina isključena od eksproprijacije. Ističemo ovdje samo nejasnost u stilizaciji tih odredaba!

Pod točkom 4. istoga § 11. odnosno u § 14. kaže se isto dosta nejasno, da se šume u korist države mogu ekspropriisati samo po naročitom zakonu o eksproprijaciji, koji će se naknadno tek donijeti u smislu § 186. zakona o šumama, dok u korist samoupravnih tijela, korporacija, općina i t. d. moći će se ekspropriisati (§ 26.) i po ovom zakonu o konačnoj likvidaciji agrarnih odnosa, a isto tako i pašnjaci, »koji nisu sposobni za drugu vrst kulture«.

Dok se dakle po § 14. zakonskog projekta isključuje stvarna mogućnost eksproprijacije šumskega objekata u korist države po ovom zakonu, dottle se u korist ne samo upravnih tijela, zemljišnih zajednica, općina, imovnih općina i skupina zemljoradnika (§ 26.) već i u korist »drugih« pravnih lica sa »opće korisnim svrhama« (§ 27.) može već i po ovom zakonu postupati t. j. provesti eksproprijaciju »svakoga agrarnog zemljišta« — dakle i šume.

Ova ustanova prije svega toliko je elastična, da cijelim šumskim objektima, ili ponajboljim dijelovima tih privatnih šuma prijeti ozbiljna opasnost za daljnju opstojanost njezine dosadanje uloge — opasnost rasparčavanja.

Treba zaista poznavati, treba moći proniknuti u jezgru same bitnosti šumskog gospodarstva, da se uzmogne prosuditi i opseg te opasnosti, koja se je uvukla u naoko nedužnu sadržinu toga zakonskog projekta.

Automatski se nameće pitanje, da li će biti ma i jedna samo općina, i jedna zemljišna zajednica, i jedno pravno tijelo, koje neće dignuti svoj glas, da uvjeri nadležne instancije kako bez ovoga ili onoga šumskog dijela ne može da živi i kako je korporacija sa »opće korisnim svrhama«. Nema za stalno ni jedne takove institucije ili korporacije, koja neće barem pokušati, da se dočepa ovoga ili onoga agrarnog zemljišta odnosno šume. Jagma će biti za sigurno tolika, da će provoditelji te zakona osigurane mogućnosti doći u isti onakav ili sličan čor-sokak, u istu onaku ili sličnu priliku u kakvu se zaplela i agrarna reforma na poljsko gospodarskom dijelu svoga programa, da konačno onda sankcionise jedan fait-accompli, koji će nastati preko noći. Zar da tako produ i naše šume?

Agrarnih subjekata biti će uvijek i svugdje više nego agrarnih objekata — zemlje — šume.

U naravi ljudskoj finja uvijek stalno nastojanje, da se jeftino dočepa svega onoga, što se laganim načinom sčepati može. Treba samo, da se pruži zato prilika. Čine to ljudi iz neke pohlepe uvijek, pa bilo to makar i iz problematične ili trenutčane koristi. A nije ni moguće zamisliti, da se neće pojagmiti svi, kada im se eto gotovo sve to nudi, upravo onako, kako se je nudila i ostala agrarna zemlja u početku agrarne provedbe.

Mnogi od tih interesiranih lica unovčiti će prvom prilikom sve što se unovčiti dade — jednom riječi uništiti će sve što se uništiti može — prodajom.

Tako će svršiti na žalost kao poljsko gospodarska i ova šumska posjedovna reforma sa jednim fait-accompli ako u pravi čas ne bude donesena drugačija odluka, koja će našem općem šumarstvu spasiti te odlične naše šumske objekte.

Samo time, što je jedna ogromna razlika, koja postoji između poljskog i šumskog agrara, a koju kanimo ovdje pravovremeno da istaknemo.

I ako je neosporno, da je poljsko gospodarska zemlja došla prvenstveno u ruke onoga, koji je u prvom redu i zvan da ju ima, ipak su provedbom agrarne reforme na poljsko gospodarskim zemljištima, onako kako je provodena, uništeni ogromni kapitali. Ta se šteta, koja je nanešena državi i narodu ne dade više ničim i nikako nadoknaditi. Ona je izgubljena jednoč za svagda tako, da je država, a po njoj i cijeli naš narod tim

gubitkom jednako oštećen kao i onaj najsromičniji agrarni interesent, kao i vlasnik te zemlje. Ali razumnim gospodarenjem se može poljsko gospodarstvo konačno opet popraviti, barem već i u dogledno vrijeme. Ista grijeska učinjena ali na šumskim objektima, ne bi se dala više ni naknaditi ni popraviti. U tome leži eto baš i najveća opasnost.

Uočiv sve to, nastaje još i pitanje što li će i koliko li će od svih tih šuma, nakon što će se sve općine, zemljije zajednice, pravna tijela sa opće korisnim svrhama, a možda i sva kulturna, humana, prosvjetna i ostala patriotska udruženja, namiriti sa takovim dijelovima šuma, preostati za eksproprijacioni zakon u korist države, koji se imade tek donijeti po § 186. z. o. š. Odgovor je kratak: — ništa. Jer neće ni za sve ovo biti dosta!

Kako je na žalost vrlo maleni broj onih i onakovih, koji su prodri u bitnost i suštinu šumskog gospodarenja, to treba zaista biti šumar — ali samo šumar, da se uzmogne ispravno prosuditi zamaštost svih postavljenih pitanja i dubinu postavljenoga problema.

Treba poznavati život šume, da se mogu pregledati i osigurati oni najelementarniji uslovi, bez kojih šuma ne može da zaista i izvrši onu narodno gospodarsku ulogu, o kojoj se toliko priča. Pogodovanjem svega onoga što seljak ište od šume, — a što na žalost i najveći dio inteligencije sa potpunim nerazumijevanjem podupire i tolerira, nije narodno gospodarskom pozivu šume učinjena nikakova usluga. Nije učinjena ni narodu ni državi! Zato je šumsko gospodarstvo toliko — nepopularno! Treba si samo zamisliti šumu u rukama malog posjednika pa je usporediti sa onom u rukama velikog posjednika. I jedna i druga šuma mogu biti čak jednako dobro gospodarene a ipak je njihova uloga u životu naroda i države posvema različita.

Šuma malog posjednika imade gotovo uvijek isključivo samo ličnu vrijednost za onoga čija je. U najboljem slučaju može ona da zadobije čak i lokalnu neku vrijednost. I zato, jer ona naprosto nije ni u vremenskoj, ni u finansijskoj mogućnosti da producira drvo, koje će po svojoj strukturi, po dimenzijama, po zrelosti svojoj, a prema tomu i po kvaliteti svojoj moći da izdrži konkurenčiju drveta koje dolazi iz šume velikoga posjeda — i koje pored toga što je opskrbilo i okolicu odlazi još i na inostrani trg.

Pa čak svu i lokalnu potrebu bolje će namirivati veliki šumski posjed jednostavno zato, što je u njemu prihodni kontinuitet svih mogućih jačih i slabijih sortimenata uspostavljen kao neki naravni sastavni dio njegove cjeline — a koji se uz glavni prihod očituje gotovo trajno i u medutimnom prihodu.

Rasparčavanjem cijelovitih objekata, kojih će u smislu spomenutih §§ nesumnjivo nastati, pasti će prihod tih šuma a sa prihodom i sve ostalo — s »konja na magarcu« — a to ne valja.

Iz kodifikacije takovih pojmoveva izgleda nadalje kao da je narodno gospodarska važnost šuma zapažena samo po tome, što ta šuma daje potrebiti ogrijev, gradu i pašu — ili jednom riječju što ona namiruje gospodarsku potrebu seljaka i to u prvom redu dakako onoga seljaka, — koji živi »na dohvatu« tih šuma.

Koliko je pogrešno to i takovo shvatanje proizlazi iz toga, što bi u slučaju ispravnosti te pretpostavke šuma tu svoju važnost izgubila istomjerno sa udaljenosti njenom od ljudskih naselja.

Zar je za onoga, koji živi daleko od šume, narodno gospodarska važnost šume manja, nego je ona imade za onoga, koji živi njoj na dohvatu?!

Razlika je jedina u tome što je onaj koji njoj na dohvatu živi može lakše i više da koristi. Taj momenat ali nikako ne umanjuje njezinu općenitu važnost. Jer, iz tih naših šuma dobiva svih trinaest milijuna naših državljana svoj potrebiti ogrijev i svoju gradu!

Bezbrijnog grla svakovrsne sitne i krupne stoke bogatstvo su našega naroda i naše države podjednako — sa jedinom tom razlikom što je najintenzivnije stočarstvo baš u krajevima koji nemaju šuma i pašnjaka, a najekstenzivnije nažalost u krajevima koji obiluju šumom i pašnjakim površinama.

Apstrahirajući ali baš ta dva momenta na koje se sva dosadanja riješavanja naših mjerodavnih faktora najviše upiru i radi kojih se stalno stvaraju naročiti §§ o paši i drvarenju!

Možemo ih na čas mirno apstrahirati, jer pašarilo se je i do sada, — nažalost i previše. Pašarit će se i u buduće — još dugo vremena također previše, pa makar kako se pitanje naših šuma, koje su u privatnom vlasništvu, riješilo. Tako je isto i sa drvarenjem.

To su pitanja, koja nisu nikad predstavljala nikakav naročito šumske gospodarski problem — a istini i iskrenosti za volju ističemo, da su to pitanja koja u stvari nikada nisu pa ni danas sačinjavala faktično ni bilo kakav socijalni ni bilo kakav ekonomski problem. Taj svoj današnji patos zadobila su ta pitanja i naduvena su samo iz redova bivših političkih demagoga i stranaka, koje su se medusobno natjecale popularnim i jeftinim ponudama pred svojim glasačima. To su pitanja doduše od velikoga značenja, ali su stvarno tek pitanja čisto administrativne naravi, koja po načelu razumnog šumskog gospodarenja riješava glatko svaka prvostepena upravna vlast, po zakonu o šumama, po potrebi okolice i po gospodarskom stanju okolišnih šuma. Istaknuti ćemo ali one momente o kojima se zvanično vodi manje računa, koji su ali u svojoj suštini **zapravo** pravi odraz onoga, što šuma u narodno gospodarskom svom značaju jeste.

Treba samo početi kod sabiranja sjemenja sa šumskog drveća, te preći na sadnju, na provedbu raznih odgojnih i uzgojnih mjera, pa na eksploraciju, izvoz, izgradnju prometala, puteva, željeznica, pa tako dalje preko naših drvnih industrija do eksporta i naše trgovačke bilance, pa će nam se pružiti druga slika o općoj šumsko narodno gospodarskoj važnosti, koju ona vrši pored svoje opće poznate ekonomске i klimatske uloge.

Tisuće i tisuće radnika nalazi dnevno ili sezonski svoju zaradu, kojom prehranjuje sebe i obitelj svoju, u šumi ili po šumi. Više stotina milijuna dinara ostaje redovito među narodom godišnje zato, što taj naraod nalazi dnevno svoju zaradu u njoj, dajući joj svoju snagu. A gdje su one velike godišnje sume što nam plaća inozemstvo za naše drvo?! Gotovo jedna trećina cijelokupne izvezene tonaže i isto toliko vrijednost u novcu figurira u godišnjoj bilanci našega sveukupnog izvoza.

To su momenti, koji su mnogo važniji od stalno forsiranog ogrijeva, grade i paše — čega je bilo uvijek, a čega će i biti uvijek dok god je šume; dok je ono napred rečeno uvjetovano samo dobrom šumskim svestranim gospodarenjem, kakovo nalazimo na objektima baš i našeg velikog šumskog posjeda.

Prvenstvena nam je dužnost dakle da očuvamo te naše šume barem onakove, kakove jesu. Ako već ne možemo da stvorimo bolje, nemojmo kvariti ono što imamo!

Šume našega privatnog posjeda zauzimaju 33% od cijele šumske površine u državi, — pored 48% državnih, 19% komunalnih šuma. U puno višem postotnom omjeru ali participiraju baš privatne šume u vršenju svoje narodno gospodarske uloge, davajući prilike za obilnu zaradu zato, što su one najintenzivnije i najracionalnije gospodarene naše šume.

Zato ćemo želimo, da one ostanu. A u svakom slučaju želimo da se njihova sudbina ne rešava bez šumara.

Prema 67% od cca sedam milijuna državnih i komunalnih šuma, među kojima imade naročito u jugozapadnim krajevima tako mnogo šumarskog posla, tako mnogo šumskih površina, koje nisu obrasle šumom, toliko neriješenih šumarskih problema, koji čekaju na pomoć — na hitnu pomoć, stoji 33% t. j. oko dva i pol milijuna hektara dobro

gospodarenog privatnog posjeda od kojega bi po predležećem zakonskom projektu nekih pol milijuna hektara i to baš najboljih šuma privatnog posjeda trebalo da postane predmetom eksproprijacije.

S tih pol milijuna hektara odlično gospodarenih privatnih šuma u najtjesnijoj je vezi i cijela naša gotovo najjača drvna industrija kao i cijeli niz manjih strugara, pa je i to jedan jak razlog više, da se još za vremena svrati pozornost svih mjerodavnih faktora na potrebu očuvanja njihove cjeline.

Cijeli matični pogon pojedinih industrija bazira baš na mogućnosti trajnog najnužnijeg joj alimentovanja iz šuma pojedinih privatnih veleposjeda, koji su prema naravi svoga gazdinstva zato predestirani, jer predstavljaju svaki za sebe jednu u tom smjeru zaokruženu potrajanu prihodnu cjelinu. Nasilnim narušavanjem te cjeline, stradava uvijek i sam objekat, a time i s njim skopčana industrija, koja je protkala te objekte sa cijelim jednim sistemom najraznovrsnijih šumskih prometala i naprava. Pitanje »pravedne odštete« još i više bi se komplikovalo, jer bi se razorio ne samo prostorni nego i stvarni organizam svih tih objekata, šuma i industrije.

Preuzimanjem tih objekata u državnu svojinu nameće si s druge strane država goleme i suvišne terete. Ti su tereti visoki makar ih država isplaćivala baš i u — obveznicama, jer su nagomilani veliki kapitali na tim objektima. Izgubila bi osim toga i izravno godišnje upravo onoliko, koliko ti posjedi uplaćuju poreza, koji sa svim priprezima nadmašuje sigurno svotu od nekoliko desetaka milijuna dinara godišnje. Sve pak samo zato, da se udovolji jednoj potrebi, koja je više umišljene naravi nego odgovara stvarnoj istini. Kako je već i prije navedeno, paše i drveta bilo je i biti će naime uvijek baš i sa tih objekata u dovoljnoj mjeri, u koliko se budu dakako i dalje dobro gospodarili kao i dosada. Kako je dakle opća narodno-gospodarska važnost tih šumskih objekata nesumnjiva, smatramo da je prva dužnost i briga državne vlasti, da te objekte u današnjoj njihovoj vrsnoći očuva ne samo u potpunoj cjelini, nego da ti objekti budu riješeni i one sapetosti, koju im nameće klauzula o »zabrani otudivanja i opterećivanja«. Oni treba da mogu u vršenju svoje opće korisne uloge nesmetano obavljati i sve potrebite nove investicije po potrebi i dizanjem nužnih kredita, a osiguravajući time cjelinu svoga kontinuiteta u prihodnoj potrajanosti. I konačno da u slobodnom sporazumu — razumije se pod kontrolom vlasti — mogu da provode i one neke posjedovne korekture unutar granica svoga posjeda po principima dosadanjeg fakultativnog otkupa, koje bi se ukazale.

Zakon o šumama daje nadležnoj vlasti u ruke dovoljno sredstava, da ti objekti ne bi u buduće bili lošije gospodareni nego do sada. Zato je još osim toga i pitanje vlasnosti tih objekata tako dugo relevantno po općenitost, dok se dobro i valjano na njima gospodari.

Čemu dakle dirati u nešto što je dobro, a da se istodobno ne stvari nešto bolje?!

Iz svih ovđe navedenih razloga smatra glavna uprava J. Š. U. da se pitanje naših šuma u nikojem slučaju ne može i ne smije vezivati sa agrarnom reformom poljsko gospodarskih čestica, i da odredbe toga zakonskog nacrtu u koliko se tiču budućnosti šuma našeg privatnog veleposjeda ne spadaju u opće u okvir ovoga zakona.

Slobodni smo pripomenuti konačno još i tome, što predloženi zakonski nacrt ne vodi dovoljan račun o jednom važnom socijalnom pitanju, koje nastaje kao logička posljedica svake eksproprijacije. Ti socijalni problemi ispoljuju se provedbom bilo kakve posjedovne reforme i to kao pitanje osiguranja onih namještenika, činovnika i službenika, koji su uposleni na tim objektima. Zar da i šumari podijele nesretnu sudbinu onih svojih drugova agronoma, koji su svojevremeno bili uposleni na poljsko-gospodarskim objektima bivših velikih posjeda? Zar da i ovi padnu na prosjački štap, jer su postali suvišni? Jer § 79. zakonskog nacrtu o likvidaciji agrarnih odnosa, došao je za pretežni dio tih bivših namještenika prekasno.

Ne pitajući više za način, kojim je današnje stanje stvoreno agrarnom reformom na terenu poljsko-gospodarskom, zakonski nacrt o konačnoj likvidaciji agrarnih odnosa to stanje kao gotovu činjenicu jednostavno usvaja i daje mu zakonsku sankciju. Razlozi su razumljivi!

Šumarstvo je unatoč svih mogućih ranijih nezgodnih pokušaja u glavnome još ipak zadržalo svoj raniji raison — d' être, sačuvavši u glavnome ne samo svoju prostornu cjelinu nego i svu svoju materijalnu bitnost. Smatramo, da bi bio neoprostiv grijeh, kada bi danas, u času konačne likvidacije svih agrarnih odnosa, u času sredinjanja i privrednih i političkih prilika dozvoliti, a i na terenu našega šumarstva započne ista, ili slična ona razorna igra, koja je odigrana na poljsko-gospodarskim objektima, u času dakle, kada treba i tamo da se ta igra konačno završi.

Šumarska pitanja ne spadaju u taj zakon ni obzirom na svoju narav, koja je bitno drugačija i posvema oprečna svemu onomu, što karakteriše poljoprivredu. Poljoprivreda je dosada malo osim veleposjeda ili ništa učinila, da od ogromnih površina privede kulturi one površine koje do danas još nisu nikakvoj kulturi privedene, pa da proširi tako što više svoj teren. Ali je zato svojim zakonskim projektom (§ 13.) segla za našim šumama »koje leže i na relativnom šumskom tlu«.

Mi šumari priznajemo poljsko-gospodarskom svom drugu čak i to pravo, jer znademo, da je u stanovitim momentima i to potrebno. Dok ta potreba ali ne nastupi, mi smo u interesu i države i naroda protiv toga, da se gotovo nasilnim metodama ruše u šumarstvu pozitivni kapitali. Jesmo i bit ćemo protiv toga sve dotle, dok god naša neproduktivna površina, koja nije šumom obrasla, shodnim melioracionim radovima ne bude u kulturne svrhe iscrpljena.

Za štetu, koja je našoj poljskoj privredi učinjena nezgodnom provedbom agrarne reforme već do sada, za novac koji je utrošen u tu istu svrhu, mogao je veliki dio naše neproduktivne površine biti već i kultiviran, pa ne bi trebalo posizavati i za trudom naših šumara i šumarskoj kulturi već privedenih površina.

Vjerni našim šumama i tradiciji starijih naših šumara, dižemo svoj glas u obranu teško stečenog dobrog iskustva na polju našeg šumarstva, te upućujemo Vama Gospodine Ministre ovu predstavku sa uljubnom zamolbom, da Vi sa Vašeg moćnog položaja uložite sav svoj upliv za obranu naših šuma, čija se soubina neka riješava uvijek i jedino samo po ispravnim principima razumnog šumarstva ocijenivši dobro narodno-gospodarsku važnost i ulogu njihovu u životu naroda i države.

Slobodni smo stoga umoliti, da se:

1. Iz nacrta zakona o konačnoj likvidaciji agrarnih odnosa ispusti sve što se odnosi na naše šume. Naročito u § 11. točka 4., 5. i 6. (koja bi se inače mogla usvojiti); nadalje drugi stav § 13.: cito § 14.; cito § 26.; te onaj dio § 27., koji se odnosi na šume. Konačno cito § 32. i 54. (kojim se riješava pitanje otstete bez ikakvog sudjelovanja Gospodina Ministra za šume i rude).

2. Da se u interesu slobode gospodarenja skine klauzula o »zabranji otudivanja i opterećenja« sa svih šumskih objekata, jer zakon o šumama daje dovoljnu mogućnost svake kontrole, a po tom i garanciju u svakom pogledu.

3. Da se ne tangirajući time strateške potrebe i na šumsko-gospodarskom terenu konačno sankcioniše današnje stanje, dakle današnji posedovni status quo.

4. Da se u svakom slučaju osujeti rasparčavanje šumskih površina.

5. Da se u svakom slučaju povede pravovremeno račun o svim namještencima, koji su na privatnim posjedima zaposleni.

6. Da se i u buduće nijedno šumsko-gospodarsko pitanje ne riješava bez savjetodavnog sudjelovanja Jugoslavenskog šumarskog udruženja.

Rezolucija se prima u cijelosti.

III. Gospodin Ing. B. Dujić predlaže, da se Ministarstvu šuma pošalje rezolucija u predmetu deputata državnih šumarskih službenika, a u vezi člana 29. novog zakona o činovnicima.

Zaključuje se zamoliti g. Ministra šuma, da bi uložio svoj ugledan upliv, kako bi se pitanje riješilo u korist šumarske službe i državnih šum. službenika. Nemoguće je gotovo zamisliti, da bi šum. službenici morali kupovati drvo, kada su im povjerene šume na upravljanje i gazdovanje. Eventualno da bi morali kupovati i drvo u šumi, koja im je povjerena na gazdovanje. Jednako bi tako dovelo oduzimanje deputatnog zemljišta do znatnih teškoća po vršenje službe i i po državne službenike. Oduzeti na pr. čuvarima šuma deputat zemlje, znači učiniti ih ovisnim o okolišnom seljačkom pučanstvu, nad kojim treba da vrše kontrolnu službu.

Zaključuje se dopisom zamoliti g. Ministra šuma po predmetu i priložiti slijedeću predstavku, predloženu po g. savjetniku ing. Dujiću.

PREDSTAVKA

Jugoslavenskog Šumarskog Udruženja u predmetu deputatnog ogrijeva i zemljišta državnih šum. službenika.

Već po nekoliko puta od oslobođenja na ovamo, a naročito kada god se radilo o sanaciji finansijskih prilika zemlje, bili su prvi na udaru šumari sa svojim deputatima, pa se je to desilo i prilikom donošenja novog zakona o činovnicima od 31. III. 1931.

Tač. 3. § 29. z. o. č. ne kaže doduše, da se ini kakovi dodaci činovnika u naturi ili u novcu dokidaju, ali jasno podcertava mogućnost, da se ovi odbiju od ličnog dodatka na skupoču, što bi zapravo značilo dokidanje ovih dodataka, ako Ministar finansija svojom uredbom drugačije ne odredi. Do danas nije g. Ministar finansija ništa propisao u vezi § 29. z. o. č. ali je prt. 4. v. lanjskog budžeta u ovogodišnjem budžetu šumarstva izostavljena po svoj prilici u vezi sa ovim § z. o. č. Počam od 1. aprila o. g. drž. šumari ne dobivaju deputate, dok ga neke ostale državne struke, monopol, carina, željezница i oficiri uživaju nesmetano i dalje bez obzira na to, u kome ga vidu primaju.

Kada je pred donošenje sadašnjega pravilnika o deputatima, obnarodovanog u Službenim Novinama od 23. VII. 1926. god. bilo opravdane bojazni, da bi se isti mogli i sasvim dokinuti, Jugoslavensko šumarsko udruženje obratilo se na nadležne u svrhu zaštite staliških interesa, a za sprečavanje takove nepravde. Neki članovi obratili su se i na pojedine tadanje parlamentarne klubove moleći ih, da se zauzmu za opravdane zahtjeve državnih šumarskih službenika. U jednom klubu rečeno im je ovo: »Kako se državnim šum. činovnicima mogu dokinuti deputati; ta oduzimati njima deputatno drvo znači isto toliko, koliko i nekome dozvoliti da vadi med iz košnice, a zabraniti mu da liže prste.«

Po našem mišljenju jedan od razloga koji uvijek dovodi u pitanje deputate šum. osoblja leži u tome, što od svih struka predratne Srbije, a koje i danas uživaju neke naročite dodatke u naturi ili novcu, jedino šumari nisu imali nikakovih dodataka, pa se prema tome misli, da su ovakovi dodaci nepotrebni. Teže bi bilo prepostaviti, da se vrednost deputata šum. osoblja obzirom na objam i težinu a u poređenju sa na pr. 1000 cigareta monopolskog činovnika smatra odviše velikim. Ukoliko bi ovaj razlog i ostao zašto se ovakav argumenat ne upotrebi i za drvo, koje primaju na pr. oficiri. Nabavna cena oficirskog metra drva nije ni u jednom slučaju manja od šumarskog metra.

Isto tako i srazmjerne visoke dažbine car. činovnika nisu osporene. One doduše direktno ne terete drž. budžet, no zapravo ga terete isto onako, kako ga je svojedobno teretio i uzgojni prinos, koji je ovakovom argumentacijom a na predlog Glavne Kontrole i dokinut.

Razloga, koji opravdavaju šum. deputate imade mnogo, a kad ovih i ne bi bilo dovoljno jakih, oni su barem toliko opravdani, koliko i kod ostalih struka, koje ih bilo u kom vidu primaju.

Deputati šumara sastoje se iz drva i zemljišta, a razlozi koji opravdavaju i jedno i drugo jesu slijedeći:

1. Naročito naporna i često sa opasnostima po zdravlje i život skopčana služba.
2. Naprama ostalim strukama izuzetan i delikatan položaj šumara, kojima su milijuni narodnog i drž. imetka povjereni na čuvanje i upravljanje.
3. Naročita potreba šumara na odjelu, obući i rublju, a u vezi sa troškom i napornom službom.
4. Školovanje djece većim dijelom izvan mesta službovanja.
5. Svi ovi razlozi uvaženi su u raznim zemljama, te danas imaju i historijsku potvrdu.

ad 1. Šumari vrše službu u glavnom na terenu pod najtežim uslovima.

Duševni rad njihov skopčan je sa teškim i fizičkim naporima, usled kojih retko koji da nije već i prije 10 godina službe prisiljen tražiti lekara i banje bilo zbog lečenja već zadobivene bolesti, bilo zbog preventivnog suzbijanja bolesti, koja je na pomolu. Uza sve ovo česti su obzirom na narav službe i lični sukobi skopčani sa životnim opasnostima. Stari zakon o činovnicima uzimaо je u obzir struke i krajeve u kojima se vrši služba sa naročitim naporom ili sa opasnostima po život (čl. 40.).

ad 2. Šuma je uvek u očima laika a inteligencije smatrana objektom za ličnu spekulaciju pa nije ni čudo, što se u takim prilikama vrši pokatkad i atak na savest šumara. Da li će svaki pojedinac, koji je prisiljen da čak i drvo kupuje u šumi sa kojom upravlja, a opterećen još k tome i brojnom porodicom, moći da izdrži ovakav atak?

ad. 3. Rad na terenu vrši se pod takovim terenskim i vremenskim nepogodama, da je šumaru potrebno gotovo za svako godišnje doba naročito odelo, obuća i rublje za rad, što kod ostalih struka nije potrebno. Osim toga mora šumar i van terenskog rada biti odevan dostojno položaju drž. činovnika.

ad 4. Komentar suvišan.

ad 5. Šumarsko osoblje je i ranije, kad su životni uslovi bili kud i kamo povoljniji, kada socijalne i kulturne potrebe njihove nisu bile tolike kao sada, uživalo već obzirom na narav same službe naročite dodatke u drvu i zemljištu

Ovi dodaci nisu u nijednoj državi bili smatrani nepotrebнима i nepravednim, pa njihova isplata nije sve do danas nikad bila osporavana.

Iz ovih razloga potpuno je opravdano, da se deputati i u drvu i u zemljištu i nadalje isplaćuju bez ikakvih odbitaka.

Slobodni smo predložiti, da bi dosadanji pravilnik br. 87000 od 3. jula 1926., koji je još uvijek na snazi ostao sa slijedećim izmjenama:

u čl. 2. al. 3., 4. i 5. da se izostavi i nadomesti sledećim:

činovnici	II gr.	60	prm
III »		52	»
IV »		44	»
V »		40	»
VI »		36	»
VII »		32	»
VIII »		28	»
IX »		24	»
X »		20	»
pripravnici	I »	24	»

pripravnici	II »	20	prm
	III »	16	»
zvaničnici		20	»

al. 6 da se ispusti;

al. 7 da se izmeni utoliko da bude sa dostavom do stana;

al. 9 u kojoj je odredena veličina deputata zemlje, da bude odredena za:

činovnici	II gr.	7 ha
	III »	7 »
	IV »	7 »
	V »	7 »
	VI »	4 »
	VII »	4 »
	VIII »	4 »
	IX »	4 »
	X »	4 »
pripravnici	I »	4 »
	II »	4 »
	III »	3 »
zvaničnici		2 »

al. 10 da se izmeni i da glasi: Dep. zemljište izdaje se onamo, gdje ga za tu svrhu ima. Uživalac deputatnog zemljišta dužan je ukoliko mu sedište nije udaljeno više od 15 km isto obradivati u sopstvenoj režiji. Za one činovnike, koji imaju sedišta od zemljišta udaljenija od 15 km ili ga u svom službenom području uopšte nemaju, izlučuje se zemljište u području onih Direkcija, gdje ga za tu svrhu ima raspoloživoga, odnosno gdje to Ministarstvo šuma i ruda odredi.

Čl. 4. 5. 6. i 7. da se izostav i te se mesto njih doda kao čl. 5.: Šefovi uprava bez obzira na rang uživaju 40 prm drva i 4 ha zemljišta. Čl. 6. da glasi: ovi dodaci ne odbijaju se od ličnoga dodatka na skupoču.

IV. Tajnik čita predlog Podružnice u Beogradu, da J. Š. U. urgira kod Ministarstva šuma rešenje pitanja putnih paušala drž. šum. činovnika.

Zaključuje se umoliti Ministarstvo, da se taj predmet što pravednije i hitnije riješi. Kod izrade uredbe o paušalima da se uzmu u obzir stvarne potrebe pojedinih krajeva i služb. mjesta. U predstavci da se naglasi važnost pravednog rešenja toga pitanja po uredno odvijanje šumarske službe i šum. gazdovanja.

UPLATA ČLANARINE U MJESECU APRILU GODINĘ 1931.

Redoviti članovi: (po Din 100.— za god. 1931.) Bojić Savo, Ilijadža; Blaha Josip, Radoha-Semić; Filipović Slavko, Illok; Protoklitov Ilikola, Belišće; Ružićić Ante, Djakovo; Radmir Dragutin, Sarajevo; Sučić Jakob, Turbe; Vančetović Živojin, Peć; Zečević Vladimir, Brčko.

Huša Jaroslav, Apatin Din 50.— za I. polg. 1931.; Šibalić Dušan, Sarajevo Din 50.— za I. polg. 1931.; Perušić Andrija, Sušak Din 50.— za I. olg. 1931.; Javor Milan, Turbe Din 200.— za god. 1299. i 1930.; Odžić Vladimir, Zagreb Din 200.— za god. 1931. i 1932.; Pajc Mišo, Illok Din 100.— za god. 1930.; Sirutschek Vjenceslav, Nuštar Din 50.— za god. 1929.

Članovi pomagači: Šavor Ivan, Koprivnica Din 50.— za god. 1931.; Ing. Šarić Božidar, Zagreb Din 100.— za god. 1930. i 1931.; Milinković Ivan, Beograd Din 30.— za I. polg. 1931.; Andrašić Dragutin, Zagreb Din 20.—; Piškorić Oskar, Zagreb Din 10.— upismina.

Preplata na Šum. List: Una d. d., Zagreb Din 140.— za god. 1930. i 1931.; Državna nižja škola Maribor, Din 98.30; Šumska uprava, Ildža Din 100.— za god. 1929.; Direkcija Drž. dobra Belje, Knežev Din 100.— za god. 1931.

G. Dr. Milić Žarko poznati stručnjak i saradnik »Šumarskog Lista« uplatio je 2.000 din. i postao članom utečnicom Jugoslovenskog šumarskog udruženja. Vivant sequentes!

PERSONALIA

† IVAN MURGIĆ,
direktor šuma brodske imovne općine.

Prema kratkoj vijesti u prošlom broju Š. L. umro je Ivan Murgić 1. aprila o. g. u Klenovničkom sanatoriju.

Pokojnik se rodio 1885. god. u Crikvenici. Gimnaziju je svršio u Senju 1903. god., a šumarsku akademiju u Zagrebu 1906. god. Državni ispit za samostalno vodenje šumskog gospodarstva položio je 1909. god.

U šumarsku službu stupio je kao vježbenik 1907. g. kod šumsko-gospodarstvenog ureda Slunjske imovne općine u Karlovcu, od kuda je godinu dana kasnije premješten za upravitelja kotarske šumarije u Četingradu. Odovud dolazi 1923. god. Šumsko-gospodarstvenom uredu Križevačke imovne općine u Bjelovaru, a 1929. god. preuzimlje čin direktora šuma Brodske imovne općine u Vinkovcima. Nenadano, već pred samu smrt, bude premješten za direktora šuma Ogulinske imovne općine, kod koje uopće nije ni nastupio dužnost.

Pokojnik je bio vijeran i odličan kolega, plemenite i poštene duše, čelik-karakter, pun ambicije i neumorne volje za svaki rad u korist naroda i zelene struke. Kao stručnjak pokazao se uvijek na svom mjestu, bez obzira na najteže zadatke, koje je — staloženim rasudivanjem i rijetkom bistrinom uma — rješavao redovito s uspjehom. Reambulacijom, arondacijom i lokalnom komasacijom rasplitao je najteže probleme zamršenih posjedovnih odnosa. Radio je uporedo i na uređenju šuma, a naročitu je pažnju posvetio uzgajanju i podizanju sastojina. Njegove branjevine i kulture, lično provedene prorede, oplodne sječe i pretvorbe bukovih sastojina u mješovite možemo nazvati remek-djelima, tako da danas Slunjska imovna općina ima možda najlepše srednjedobne bukove i mješovite sastojine u cijeloj državi. Ovo je svakako neocjenjiva zasluga pok. Murgića, koji je radio u duhu velikog učitelja svojih mladih, pok. Stjepana Frkića, svojedobnog šefa Slunjske imovne općine.

Pored brižnog i savjesnog ispunjavanja redovitih dužnosti, nalazio je pokojnik vremena i za prosvjećivanje naroda na Kordunu. Suzbijao je analfabetizam, te je živom riječju saradivao na podizanju prosvjete i gospodarstva po siromašnim selima. Narod mu se zato oduživao u moralnom pogledu, jer ga je kao odanog prijatelja i učitelja osobito štovao i cijenio. Njegova nepristranost i rijetko poštenje, pored pravične

strogosti, ostat će trajno sačuvana u svjetloj uspomeni među pravoužitnicima Slunjske imovne općine.

Kod šumsko-gospodarstvenog ureda Križevačke imovne općine vršio je razne referade, a na koncu postao i vršilac dužnosti direktora. I u službi te imovne općine pokazao je rijetku marljivost, ambiciju i spremu, nastojeći da svojim stručnim znanjem i savjetom što više doprinese za njenu korist.

U svojstvu direktora Brodske imovne općine velikim se elanom i energijom prihvatio proučavanja ekonomskog stanja te imovne općine. Brojio je i analizirao vrijednost starih hrastika, odnos dobnih razreda, količinu i strukturu etata, sve s obzirom na direktnе potrebe pravoužitnika i ostale godišnje rashode. Proučavao je u tančine temelje imovne općine i to sve u kratkom roku prikazao poznatim grafikonima, koji su bili izloženi prošle godine na lovačkoj izložbi u Ljubljani. Rezultati napomenutog ispitivanja u pogledu ekonomskog stanja imovne općine pokazali su se međutim dosta nepovoljnima. Uočio je odmah, da ta imovna općina, koja na oko stoji još dobro, može postati za kratko vrijeme pasivnom, ako bi se produžio dosadanji način gospodarenja. Da ukloni za vremena tu pogibelj i da produži normalni život imovne općine, uvada pokojnik strogu štednju na svim linijama. Kao nužna posljedica toga zrelog i muževnog rasudivanja dolazi otklanjanje svih daljnjih kupovanja šumskih objekata, koja za imovnu općinu s obzirom na njen današnje finansiјalno stanje nemaju više nikakova privredna značaja.

Dakako da je ova politika bila mnogima nesimpatična. Javljuju se nezadovoljnici i unutar i izvan imovne općine, no pokojnikova ambicija, energija i ljubav za rad na dobrobit imovne općine ne poznaje, sve i pored teško narušenog zdravlja, nikakove zapreke. Čak i onda, kad je već legao u krevet, svijest velike odgovornosti ne dopušta mu, da napusti borbu. I u tom stanju još se živo interesuje za sva pitanja, koja tangiraju imovnu općinu, dok ga napredovanje bolesti nije prisililo, da ode na liječenje u Klenovnik.

Ali na žalost, kad je teški bolesnik najviše trebao duševnog mira, stiže ga bolna vijest o njegovu premještenju u Ogulin, koje, kako je i sam kazao, nije zasluzio. Ondješnje teške terenske prilike nisu nikako odgovarale njegovu narušenu zdravlju. Međutim ma da je, sve i pod bolnim dojmom, bio svjestan dužnosti, da preuzme novo mjesto, tuberkuloza — pojačana u zadnje dane suhom upalom porebrice — prerano je prekinula nit njegova života. I 1. aprila, u ranu noć, plemenito srce, uvijek puno ljubavi za pravoužitnički narod i njegovu dobrobit, prestalo je kucati.

Umro je kao junak, do zadnjeg časa svjestan svog poziva i nacionalne dužnosti, daleko od svoje obitelji i mnogih prijatelja, koji su ga voljeli kao rođena brata i kojima ostaje svjetlim primjerom čovjeka i šumara rijetkih vrlina.

Pokopan je u Zagrebu 4. aprila. Posmrtnе ostatke ispratila je do mjesta vječnog počinka ražalošćena supruga sa rođbinom i mnogim kolegama, koji su ga cijenili i poštivali. Nad otvorenom rakom održao je u ime kolega i pravoužitnika Brodske imovne općine dirljivo slovo računarski savjetnik Josip Crepić.

Slava Ivanu Murgiću i pokoj mu vječni!

Ing. M. Markić

† JOVAN LAZIĆ,
šum. nadsavjetnik u p.

Dne 4. aprila o. g. umro je u Zagrebu na kirurškoj klinici nakon kratke, ali teške bolesti u 54-toj godini života dugogodišnji šef direkcije Šuma II. banjske imovne općine Jovan Lazić. Sa pokojnikom nestalo je i opet jednoga od naših dobrih i iskusnih šumara, koji je cijeli svoj život posvetio s najvećem ljubavi šumarstvu i lovu.

Pokojnik se rodio 24. marta 1877. u Mećenčanima u Hrvatskoj, gdje je polazio i osnovnu školu. Realnu gimnaziju polazio je u Petrinji, a šumarstvo svršio je 1894. god. na višem gospodarskom i šumarskom učilištu u Križevcima.

Po svršenim studijama imenovan je šumarskim vježbenikom kod II. banske imovne općine u Petrinji i dodijeljen kao takav kot. šumariji u Blinju. Nakon položenog državnog ispita za samostalno vodenje šum. gospodarstva (1897. g.) imenovan je šumarskim pristavom. God. 1905. imenovan je kot. šumarom, te mu je povjerena uprava šumarije u Dubici, jedne od najvažnijih šumskih uprava II. banske imovne općine, jer su u njoj ležale najvrjednije sastojine spomenute imovne općine. Kao vrstan stručnjak uredio je pokojnik tu šumariju uzorno i uznašao, da šume odbacuju što veći prihod. Sastojine su za njegovo doba bile u toj šumariji unovčivane vrlo dobro i time je II. banska imovna općina osnovala svoju nepotrošivu glavnici. U Dubici je Lazić službovao preko 10 godina, a 1916. god. imenovan je taksatorom iste imovne općine. Tu je njegova djelatnost u struci došla do pravog izražaja, jer je kao taksator dovršio gospodarske osnove započete od vrijednog i revnog mu predšasnika, a tadanjeg šefa imovne općine Šumarskog nadsvjetnika Renera, kojega je naslijedio i na položaju šefa imovne općine (1919. god.).

Pod njegovom upravom došlo je do spajanja gospodarstvenog ureda II. banske imovne općine sa gospodarstvenim uredom I. banske imovne općine (u Glini) i gosp. uredom slunjske imovne općine (u Rakovcu), jer su potonje dvije imovne općine stajale tada u finansijskom pogledu vrlo slabo te se iz razloga štednje za sve tri imovne općine stvorio gospodarstveni ured u Petrinji, kojem je na čelu stajao pokojni Lazić.

God. 1926. premješten je kao šumarski nadsvjetnik primorsko-krajiškoj oblasti u Karlovac, gdje je nakon kratkog vremena po vlastitoj želji stavlen u penziju.

Pokojni Lazić bio je marljiv činovnik, blage čudi. Uvijek je nastoao, da sve postigne na lijep način, pa je stoga bio vrlo oblubljen i štovan kako kod podređenih činovnika tako i od lugarskog osoblja. Bio je oblubljen i štovan također od građanstva i u svim mjestima, gdje je službovao, a napose u Petrinji, gdje je proveo niz godina. Kao dobar lovac u pravom i potpunom smislu riječi nastoao je, da se na području II. banske imovne općine urede lovne prilike, pa je stoga bio cijenjen i oblubljen i u lovačkim krugovima.

Od početka svoga službovanja bio je pokojnik redovitim članom Šumarskog udruženja i ostao je takovim sve do svoje smrti. Nakon penzionisanja nastanio se u Kostajnici, gdje je 6. aprila sahranjen uz veliko učešće prijatelja i znanaca. Oplakuje ga supruga Dragica i neopskrbljena kćerka Nada.

Vrlom pokojniku neka bude trajan spomen i pokoj duši njegovoj.

D. Hradil

† DRAGUTIN KUBOVIĆ.
nadšumarnik II. banske imovne općine.

Nemila smrt pokosila je i opet u naponu muževne dobe jedan život, koji je svojim radom mogao još mnogo da koristi državi, struci i obitelji. Umro je dosta nenadano, nakon kratke i teške bolesti, dne 19. aprila o. g. u kliničkoj bolnici u Zagrebu.

Sa pokojnikom prorijedio se i dalje broj naših šumara, koji su svršili stručne nauke u Križevcima i kojih se u javnoj službi nalazi još vrlo malen broj.

Pokojni Kubović rodio se 26. augusta 1873. g. u Valpovu u Slavoniji, gdje je polazio i osnovnu školu. Gimnaziju je polazio u Varaždinu, a šumarstvo je svršio godine 1893. Odmah potom stupio je u službu vlastelinstva grofa Rudolfa Normana u Valpovu, gdje je nakon položenog državnog ispita za samostalno vodenje šumskog gospodarstva postao 1896. g. revirni šumar u Harkanovcima. Ostao je ondje do januara 1901. godine.

Dosta nesredene prilike u ono doba kod naših vlastelinstava, gdje su rade namještali i promicali strance, ponukale su pokojnog Kubovića, da stupi u bosansko-hercegovačku zemaljsku službu, gdje je u januaru 1901. g. imenovan šumarskim vježbenikom i šefom šumske uprave u Iliđama. Kasnije je služio kao šumarski referent kotarskog ureda u Zvorniku i Kladnju. God. 1905. imenovan je šumskim upraviteljem kod kot. ureda u Bjelini. Kasnije je premješten u istom svojstvu kot. uredu u Županju, a zatim u Bugojnu.

God. 1918. imenovan je šumarnikom kod zem. vlade za Bosnu i Hercegovinu u Sarajevu. Kasnije je premješten za šum. izvestitelja kod šum. uprave u Zavidoviću, zatim kod kot. ureda u Kotor-Varošu, šum. uprave u Urbanji i kot. ureda u Travniku, gdje je u januaru g. 1924. penzionisan. Iste je godine ukazom Nj. Veličanstva reaktiviran i postavljen za nadšumarnika kod slunjsko banskih imovnih općina, te mu je povjerena uprava II. banske imovne općine u Petrinji, na kojem je mjestu ostao sve do smrti.

Kubović je bio dobar i revan činovnik i vrlo dobar drug, te je ostavio lijepu uspomenu, gdjegod je služio. Bio je oženjen sa kćerkom mnogogodišnjeg šefa II. banske imovne općine, pokojnog šumarnika Benaka, te ostavlja uz ožalošćenu suprugu troje neopskrbljene djece.

Sahranjen je 21. aprila ove godine uz brojno učešće prijatelja i znanaca na Mirogoju u Zagrebu.

Dragom prijatelju i drugu neka bude trajna uspomena i vječni mir njegovoj duši.

D. Hradil

ПРОМЈЕНЕ У СЛУЖБИ.

Указом Његовог Велиčanstva Краља, од 18 aprila 1931. год., бр. 11.501, у сагласности са претседником Министарског савета, по потреби службе, премештени су: За шумарског надсаветника у 1 категорији, 5 групи, код Дирекције шума на Сушаку **Дерета Еранко**, шумарски надсаветник у истој категорији и групи, код Дирекције шума у Винковцима; за шумарског надсаветника у 1 категорији, 5 групи, код Дирекције шума у Винковцима **Абрамовић Анта**, виши шумарски саветник у истој категорији и групи, код дирекције шума у Zagребu; за шумарског саветника у 1 категорији, 6 групи, код Дирекције шума оточке имовне општине у Оточцу **Фишер Макса**, шумарски саветник у истој категорији и групи, код Дирекције шума градишке имовне општине у Новој Градишки, и за шумара у 2 категорији, 2 групи и шефа Шумске управе у Теслићу **Милошевић Анта**, шумар у истој категорији и групи и шеф Шумске управе у Варешу.

Министар шума и рудника решењем својим од 15 априла 1931, бр. 11177, у сагласности са претседником Министарског савета, по потреби службе, преместио је: За шумарског надинжињера у првој категорији, седмој групи и спрског шумарског референта код Среског начелства у Коњицу **Зечевића Владимира**, шумарског надинжињера у истој категорији и групи и спрског шумарског референта код Среског начелства у Брчком; за шумарског надинжињера у првој категорији, седмој групи и шефа Шумске управе у Олову **Тријунца Радомира**, шумарског надинжињера у истој категорији и групи и шефа Шумске управе у Теслићу; за шумарског инжињера у првој категорији, осмој групи и шефа Шумске управе у Варешу, **Крстића Љубишу**, шумарског инжињера у истој категорији и групи и шефа Шумске управе у Олову; за шумарског инжињера у првој категорији осмој групи, код Дирекције шума у Винковцима **Росандића Милана**, шумарског инжињера у истој категорији и групи и шефа Шумске управе у Св. Року; за шумарског инжињера у првој категорији, осмој групи и спрског шумарског референта код Среског начелства у Брчком **Хвалу Рајна** шумарског инжињера у истој категорији и групи и спрског шумарског референта код Среског начелства у Коњицу; за потшумара у трећој категорији, трећој групи, код Шумске управе у Босанској Дубици **Дитриха Вилима**, потшумара у истој категорији и групи код Среског начелства у Тешњу; за потшумара у трећој категорији, трећој групи и в. д. спрског шумарског референта код Среског начелства у Тешњу **Церика-Муратбеговића Хусеина**, потшумара у истој категорији и групи код Среског начелства у Приједору; за административног чиновника у трећој категорији, другој групи, код Шумске управе у Белом Пољу **Милачића Видака**, административног чиновника у истој категорији и групи, са истим степеном основне плате, код Дирекције шума у Скопљу, и за административног чиновника у трећој категорији, четвртој групи, код Шумске управе у Тетову **Мијушковића Грујицу**, административног чиновника у истој категорији и групи, код Шумске управе у Никшићу.

OGLASI

OGLAS

I. Kod Direkcije Šuma u Banjoluci prodavaće se dana **27. juna** o. g. u 10 sati prije podne putem pismene dražbe 4.500 m^3 bukovog drveta u državnoj šumi »Velika i Mala Rijeka«, Šahinovića potok, Marijanovića potok i Trebava i to putem preborne sjeće sa iskličnom cijenom od 29 dinara po 1 m^3 bukovoga tehničkoga drveta u šumi na panju i po 8 dinara po 1 pr. met. bukovoga ogrevnoga nesortiranoga drveta u šumi na panju sreza Gračaničkog.

II. Osim toga prodavaće se 3.000 m^3 bukovoga drveta putem pismene licitacije u državnoj šumi Debelo Osoje istoga sreza sa iskličnom cijenom od 30 dinara po 1 m^3 tehničkoga bukovoga drveta i sa 8 dinara po 1 pr. m. bukovoga nesortiranoga ogrevnoga drveta u šumi na panju.

III. Zatim se prodaje 5.000 m^3 bukovoga drveta u državnoj šumi Krivaja sreza Gračaničkog sa iskličnom cijenom po 31 dinar po 1 m^3 tehničkoga drveta u šumi na panju i sa 8 dinara po 1 pr. m. bukovoga drveta ogrevnoga nesortiranoga u šumi na panju.

IV. U šumi Koprivnoj istoga sreza prodaje se 4.700 m^3 bukovoga drveta i to od podbjeljenih bukava sa iskličnom cijenom od 15 dinara po 1 m^3 tehničkoga bukovoga

drveta u šumi na panju i po 8 dinara po 1 pr. m. bukovoga drveta ogrevnoga nesortiranoga u šumi na panju.

Nudit se može za svaku grupu posebno ili za sve grupe zajedno.

Za prvu grupu treba položiti vadij prije početka dražbe na Blagajnici Direkcije Šuma u Banjoj luci u iznosu od 9.125 dinara.

Za drugu grupu 6.100 dinara.

Za treću grupu 10.042 dinara i za četvrtu grupu 6.031 dinar.

Osim toga valja položiti taksenu marku od 100 dinara.

Vadij se polaže ili u gotovom ili državnim bonovima.

Strani podanici treba da polože dvostruki vadij.

Pismene ponude sa vadijem i taksenom markom 100 din. uvjerenjem trgovacke i obrtničke komore o podobnosti nadmetanja, te uvjerenjem o uplati zadnjega tro-mjesečja poreza, treba poslati zapečaćene Direkciji Šuma u Banjoj luci najkasnije do 10 sati dana 27. juna o. g. putem pošte ili pridoneti osobno.

Kupac mora platiti 6% od cijele kupovnine u fond za pošumljenje i sve troškove oko raspisa ove dražbe.

Dražba se neće održati, ako istoj ne pristupe najmanje tri ozbiljna nudioca.

Kasnije prispijele ponude i očitovanja ne će se uvažiti.

Ministarstvo Šuma i Rudnika odnosno Kraljevska Banska uprava Vrbaske Banovine u Banjoj luci bira slobodno između ponude i može sve bez navadanja razloga odbiti.

Do rješenja vezani su nudioci na svoje ponude.

Uslovi za prodaju ovoga drveta mogu se pregledati svakim danom kod Direkcije Šuma u Banjoj luci od 10 do 12 časova.

DIREKCIJA ŠUMA BANJALUKA

О Г Л А С.

Riješenjem Ministarstva Šuma i Rudnika broj 13.108 od 7. V. 1931. prodavaće se kod Direkcije Šuma u Baњoj Luци dana **8. juna** o. g. u 10 sati prije podne putem usmenе dražbe 120 m³ hrastovoga tehničkoga i k tome otpadajući dio ogrevnog drveta u državnoj šumi „Bertramenci“ rezesa Baњaluckoga.

Isklichna cijena iznasa po jednom kubiku tehničkoga drveta u šumi na paňu **90** dinara, a po 1 pr. m. ogrevnoga hrastovoga nesortiranoga drveta **7** dinara.

Svaki nudioc mora prije početka dražbe положити vadij u iznosu od 1080 dinara u gotovom ili u državnim bonovima i taksenu marku od 100 dinara. — Osim toga имаде придонијети увјерење trgovacke i obrtničke komore o podobnosti nadmetanja, te увјерење о uplati porезa zadnjega tro-mjesečja.

Strani podanici treba da положе dvostruki vadij.

Kupac mora platiti 6% od cijele kupovnine u fond za pošumljenje i sve troškove oko raspisa ove licitacije.

Licitacija se ne će održati ako istoj ne pristupe najmanje tri ozbiljna nudioca.

Uslovi za prodaju ovoga drveta mogu se pregledati svakim danom kod Direkcije Šuma u Baњoj Luçi od 10 do 12 časova.

Direkcija Šuma bira slobodno između licitanata i može sve bez navađanja razloga odbiti.

Do riješenja vezani su licitanti na svoje ponude.

Дирекција Шума у Бањој Луци

број 7.374/31.

Вршилац дужности директора.

Шумска управа у Кључу.

Број 266/31.

ПРОДАЈА БУКОВИНЕ И ЈАВОРОВИНЕ.

Код Шумске Управе у Кључу одржана је **4. јула 1931.** у 10 сати, усмена лицитација за ипрадају 200 букових стабала — око 1300 м³, те 100 м³ јаворовине у шуми Грмечи-Бујановац одјел 24, 25, 27 са почетном цијеном од 25,20 динара по 1 м³ за буковину и 69,19 динара за јаворовину просјечно у шуми на пању.

Кауција за лицитацију, која ће се одржати тачно по Закону о државном рачуновођству, изнаша 4000 динара. — Купац ће сносити трошкове огласа лицитације и платити 6% од куповине за пошумљавање.

Ближи услови и детаљна обавјештења могу се сазнати код Шумске Управе увијек за вријеме канцеларијског рада.

Кључ, 20. маја 1931.

Шумска Управа.

DRACH, INDUSTRija DRVA D. D.

SREDIŠTE: ZAGREB, GAJEVA ULICA BR. 35./I.

Podružnice i pilane: Caprag i Virovitica

Telefoni : Zagreb 42-45
Sisak (Caprag) 41
Virovitica 15 i 8.

Brzojavi: Drvodrach Zagreb — Drach Caprag i Virovitica.
Производња сваковрсног hrastovog, bukovog, jasenovog i brestovog materijala,
grade za željeznice i dužica.

20% POPUSTA

i više dajem na cijene svojih sadnica
Vanredne ponude po želji.

RASADNICI

A. GRÜNWALD

**TRUŠNICE I TRGOVINA SJEMENOM
WIENER NEUSTADT, ÖSTERREICH**

UTEMLJENO 1868.

UTEMLJENO 1868.

Specijaliteti: Sjemenje sviju domaćih i prekomorskih vrsti drveća

*

Državna kontrola provenijence!

Knjižnica Jug. Šum. Udruženja

Dosada izašla izdanja:

- Бр. 1. Петровић: „Шуме и шумска привреда у Македонији“ Дин 13.—
Br. 2. Hufnagl-Veseli-Miletić: „Praktično uređivanje šuma“ Din 20.—
Бр. 3. Манојловић Милан: „Методе уређења“ . . . Дин 10.—

U nakladi Jugosl. Šumarskog Udruženja štampano:

- Ružić: „Zakon o Šumama“ Din 50.—
Levaković: „Dendrometrija“ za članove 70.—
Nenadić: „Računanje vrijednosti šuma“ za članove 70.—
Угреновић: „Пола Столећа Шумарства“ Din 200.—

Cijene se razumijevaju bez poštarine.

**Knjige se naručuju kod „Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja“
Zagreb, Vukotinovićeva ul. 2.**

Šumska industrija

Filipa Deutscha Sinovi

Vrhovčeva ulica 1 ZAGREB Telefon broj 30-47
Parna pilana u Turopolju.

Export najfinije hrastovine. Na skladištu ima velike količine potpuno suve hrastove gradje svih dimenzija.
Utemeljeno godine 1860. Utemeljeno godine 1860.

KRNDIJA
gospodarska i šumarska industrija d. d.
u Zagrebu

Uprava gospodarska i šumarska:
NAŠICE, SLAVONIJA.
Proizvodi i eksportira svekolike
gospodarske i šumske proizvode

Šumari!

Zar još uvijek niste upotpunili svoje biblioteko domaćim stručnim djelima?

Tekući broj	Ime autora	Naslov knjige	Knjiga se nabavlja kod	Cijena je knjizi	
				Din	za studente šumarskoga studijskoga Din
1.	Đekić M. Jov.	Прилози за Историју Шумарства у Србији	писца, Београд, Војводе Добрњца 52.	60.—	
2.	Dr. A. Petračić	Uzgajanje šuma, I. dio	писца, Zagreb, Vukotinovićeva 2.	100.—	
3.	Ing. V. Mihalđić	Tablice za obračunavanje njemačke bačvarske robe	писца, Garešnica (kraj Bjelovara)	50.—	40.—
4.	Dr. J. Balen	„O proredama“	писца, Beograd, Novopazaraka 49.	60.—	
5.	Dr. Đ. Nenadić	„Uređivanje šuma“	писца, Zagreb, Vukotinovićeva 2.	150.—	120.—
6.	—	„Osnovi šumarskoga“	—	80.—	60.—
7.	—	Šumarski kalendar	—	25.—	20.—
8.	Dr. Ugrenović	„Zakoni i propisi o šumama i pilanama“.	Tipografija d. d. Zagreb	120.—	
9.	—	Iskorišćavanje šuma I.	g. Dane Tomičić, Zagreb, Tehnički fakultet	80.—	
10.	Veseli D. Drag.	Uzgajanje šuma	писца, Sarajevo, Zagrebačka ul. 1.	30.—	25.—
11.	—	Заштита шума	—	30.—	25.—
12.	—	Упораба шума	—	40.—	35.—
13.	—	Дендрометрија	—	20.—	15.—
14.	—	Геодезија	—	40.—	35.—
15.	—	Кадене јамара и извр. техническа	—	15.—	12.—
16.	—	Sist. i razvijlje š. drveća i grmlja	—	10.—	8.—
17.	—	Повјесн. прицца о шумама Босне и Херцеговине	—	15.—	12.—
18.	—	Сушење најлих љес. шума	—	10.—	8.—
19.	Ing. Holl-Veseli	Osnovi opće botanike	—	10.—	8.—
20.	Dr. B. Јовановић	Механичка прерада дрветa	писца, Beograd, Милоша Поповића 23 и Zagreb, Народна шума, Катанићева улица.	50.—	
21.	Dr. M. Marinović	Privredni značaj lova u Jugoslaviji	писца, Beograd, Kotek Neimar, Rejonска 45.	60.—	Šumari i lovci 40.—
22.	Dr. M. Јосифовић	Биљна патологија за шумаре	g. Ст. Ђербали, Beograd, Гарашанинова 18.	70.—	Студенти 60.—

Промоције!

Na svojoj sjednici od 15. decembra 1929. stvorila je Glavna uprava J. Š. U. slijedeći zaključak:

„Kako bi se poduprli gg. autori stručnih šumarskih knjiga, štampati će J. Š. U. besplatno u Sumarskom Listu stalni oglas sviju izlažlih stručnih knjiga. Pri tome će se napose označiti, gdje se pojedina knjiga može nabaviti i uz koju cijenu.“

Molimo gg. autore, koji se žele poslužiti takovim oglasom, da to izvole javiti što skorije tajništvu J. Š. U., Zagreb, Vukotinovićeva 2.